

miljøet. Han og Stig Hove klatret mye sammen og la bak seg flere førstebestigninger, blant annet på steder som ingen siden har vært (for eksempel Brattaberget, Frafjord). Siden har han deltatt aktivt på alle fronter i bratte Rogaland, enten det dreier seg om klippeklatring, fjellklatring, innendørs klatring, teknisk klatring eller vinterklatring. Jensen er med der det skjer, også i utlandet: Provence, Marokko, Kanariøyene, Andes, Kenya.

Men høydepunktene hans er fra Norge: Sammen med Are Bjørnsgaard fant fram gamle Kjerag-skisser og repeterte Renshaw/Foulkes-ruta, sent i juli 1991. Helga etter den første Kjerag-bestigningen, dro Jensen til Romsdal og klatret Rimmondruta. Og sommeren 1995 var Jensen med å åpne «Nordøstpassasjen» (24 tau, 7-) på Kjerag - et slags klimaks så langt.

Are Bjørnsgaard, Olav Båsen og Borge Brubæk er såvidt nevnt. Trioen ble valgt inn i BRV-styret, men har siden ikke påtatt seg tillitsverv med like stormende interesse som de har rast rundt i Rogalands-naturen. De har holdt BRV-ånden i hevd: Klatre, ikke drive byråkrati.

Enten det dreier seg om bolter eller naturlig sikrede linjer, har de lagt stadig større deler av bratte Rogaland under seg. Og gjør det ennå. Særlig Båsen og Bjørnsgaard holder koken med imponerende trykk, mens Brubæk har fått andre utfordringer i form av familiestifting.

Are Bjørnsgaard og Olav Båsen kom til Rogaland med masse klatreerfaring fra andre kanter av landet og verden for øvrig. De var tradisjonelle storveggs og tur-freaker, men ble for alvor interessert i klippeklatring da de oppdaget potensialet i Rogaland. Spesielt Bjørnsgaard har vært aktiv på klippefronten, og var den toneangivende sportsklatrerens først på 90-tallet. Etter sigende ble Bjørnsgaard tent på tung klatring da han falt på «Heavy Manners» (7-). Han skulle aldri komme tilbake til Dale så uforberedt.

Nettopp grundigheten er ett av kjennetegnene ved Bjørnsgaard. Får han det for seg at han vil finne ut noe om en ting, så går han omhyggelig til verks for å finne ut alt om denne tingen. Når han har funnet ut alt, finner han ut litt til. Are Bjørnsgaard skal til bunn. Derfor er han også realist som klatrer, og forsøker å være klar over konsekvensene

Olav Båsen, teknisk klatring - to sider av samme sak. Fra Profilveggen, Jøssingfjord. (Foto: Leif Jensen)

av det han til enhver tid finner på i fjellveggen. På eget initiativ har han testet sikringsutstyr og levert rapporter som har kommet BRV til gode. Et arbeid som skaffet ham vervet som sikkerhetsansvarlig i klubben en periode. I tillegg har Bjørnsgaard sammen med andre lagt ned et HESTearbeid for å gjøre de nye klippefeltene brukervennlige og sikre. En egenskap som toppet seg i monteringen av et 15 tonns snufeste på ruta «Trygg retur», Bersagel. Topptaufestet består av 15 centimeter lange bolter og en flerekilos-sjakkel til å tre tauet gjennom. Alt metallet måtte bæres i to omganger fra bilen. Hvorfor? Bare på gøy.

Olav Båsen er kanskje den av dagens BRV'ere med mest erfaring fra store vegger og høye fjell. Foruten de store tingene her i Norge har han klatret klassikere i Yosemite, Polen, vært i Marokko, Sør-Amerika og deltatt i en norsk ekspedisjon som forsøkte å gå en ny rute på Latok i Himalaya. For å nevne noe. Båsen har en strikkmotor som aldri slutter å snurre, i hvert fall når det gjelder klatring. Han er stødigheten sjøl i tauet, og har en egen evne til å se lyst på tilværelsen uansett hvor bratt, trangt, løst og jævlig det er. En gang i Røssdalen forsøkte han og Terje Ormseth Olsen å gå ei ny rute, som viste seg å være så løs og risikabel at de snudde. Men før det, mens Olsen sto på standplass og fryktet nye steinsprang, horte han plutselig et jubelrop fra oven. Det var Båsen som sa: «Her er da noe fast fjell!»

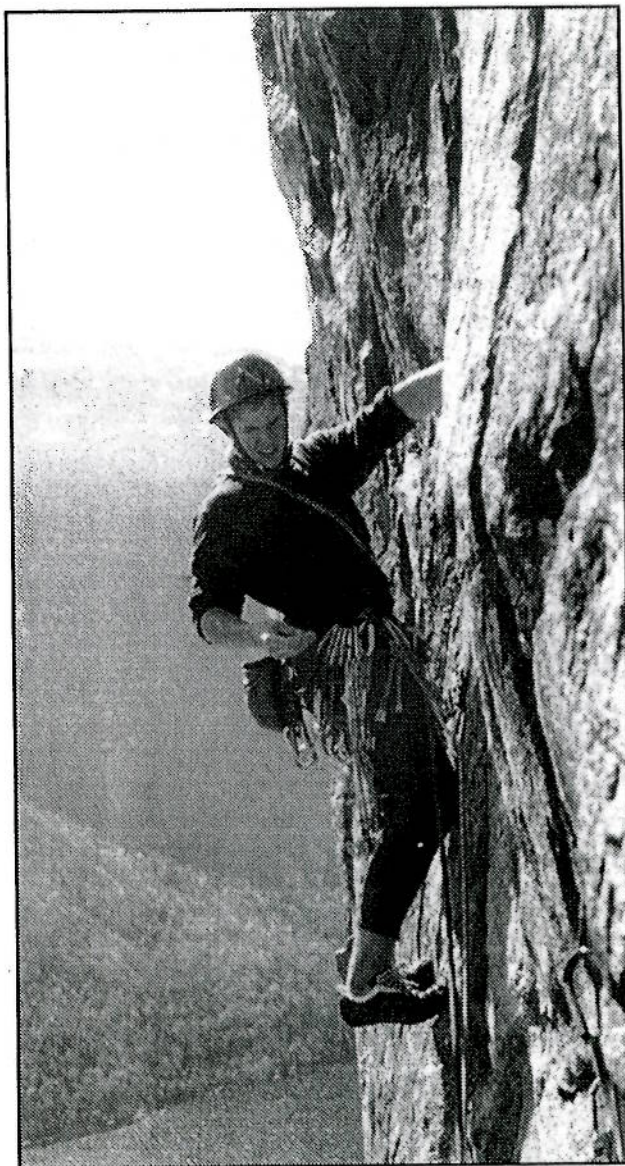
Sammen med Leif Jensen står Båsen forøvrig ansvarlig for Rogalands eneste tekniske A4-rute, på Skeistfjell.

Borge Brubæk er mannen som ledet opp Soppelsteinens eneste naturlig sikra riss; «Svinesti» (6-). Han har også vært aktiv turklatrer på hele 90-tallet, og ikke minst seg sikret seg evig BRV-berømmelse som suveren toastmaster og «Årets Arne»-jury på årsfestene.

«The New Power Generation» er et begrep som oppsto på begynnelsen av 90-tallet. De yngre og meget dynamiske klatrerekruttene i BRV fant det for godt å stemple sin egen gruppe med et navn som både antyder aldersforskjeller og et nytt nivå på klatringen. Selvfølgelig ikke alvorlig ment, for de som måtte tro det. Et kjennetegn på

BRV har alltid vært at folk har gått sånn noenlunde i hop uavhengig av alder og klatrenivå. De eldste er gjerne yngst.

Sentrale i New Power Generation var fra start Dag S. Kaada, Rasmus Todnem og Morten Diesen, som alle deltok på BRV-kurs våren 1990, samt Sverre Brandsberg-Dahl. Ståle Brokvam og Edvard Middelthon er allerede nevnt. Foruten å heve standarden på den lokale klippeklatringen flere hakk, har denne gjengen også dradd på tur i tide og utide, og deltatt i BRV-byråkratiet med eller uten tillitsverv.

Morten Diesen har funnet noe rart og hemmelig inni risset på «Eggbert» (7-), Taupillaren. (Foto: Sindre Bø)

Spesielt Morten Diesen viste uanede talent som formann og møteleder, selv om han personlig foretrakk å vise massene ryggen (og overarmene) - enten det var i steinene i Oltedal, på Kjerag eller i en foss vinterstid.

Sverre Brandsberg-Dahl er nok en power-gutt som fikk rask framgang. To år etter han begynte å klatre, ledet han ruter på 8 blank. Klatreteknisk er det få som er bedre. Etter å ha fullført tjenestetiden i BRV som styremedlem og propell, forsvant han til Trondheim for å studere. Der har han fått dyrke sitt klatre- og organisasjonstalent gjennom Tindegruppa i Trondheim, hvor han flyttet for å studere. I 1992 ble han plukket ut som en av de norske deltakerne til en treningsleir i Arco, Italia.

Turtradisjonen i BRV var på begynnelsen av 90-tallet tilsynelatende på vikende front.

«Rolli'en», Rolf Motland, en av de mest aktive vinterklatrere i BRV, stiller med sitt på en eller annen is i Rogaland.

Klippeklatringen opplevde et gedigent oppsving med utviklingen av Bersagel, Sirevåg, Dansen, Hellen i Jossingfjord, Kårsto, Sporaland, samt videreutvikling og reboltingen av Oltedal og Dale. Men samtidig har folk hele tiden dradd på tur, ikke bare den harde kjernen, men også BRV'ere som sjelden slår på verken stortromme eller brystkasse. Folk som koser seg med klatring på sitt nivå - gjerne på boltefritt fjell - og går en ny rute i ny og ne, hvis de gidder.

Her finner vi det vanskelig å nevne navn fordi det er lett å overse noen, men karer som Rolf Motland, Ketil Waagbø, Håkon Schwalb, Øystein Høivik og Are Wivestad er definitive BRV'ere og gjengangere på medlemsmøter, årstester og samlinger.

Førstnevnte, Rolf Motland, har vært høyt oppe, nærmere bestemt på 5500 meter (Pyramid Peak) i Pamirfjellene, Kirgistan. Motland har også en bestigning av Mount Kenya bak seg sammen med Are Bjørnsgaard, men måtte gi tapt for Kilimanjaro på samme turen. Sistnevnte, Are Wivestad, er en av de ivrigste turklatrerne i klubben, og i tillegg en av de som ofrer mye fritid som tillitsvalgt.

Sist, og ikke minst: Ture Bjørgen. Den psykologitdannede geologen (eller var det omvendt?) fra Tasta, har vært en slags rød tråd (hamp) gjennom BRV-historien. Han begynte å klyve tidlig på 80-tallet, var vekke i flere år grunnet studier, men returnerte til Rogaland for umiddelbart å etablere seg i den harde BRV-kjernen. En posisjon som siden aldri har vært truet.

Ture Bjørgen har vært og er aktiv på alle fronter, hvorav tre må nevnes spesielt: Sommerstid har Bjørgen et ry på seg for å kunne lese fjellet og spotte bolteruter der ingen andre ser dem. Vinterstid er det bare helt spesielle fysiske tilstander som holder ham igjen fra å dra og klatre is hvis forholdene er bra. I tillegg gjør han en meget grundig jobb som leverandør av diskusjonstema og innspill til BRV-debatten.

Om ikke Ture Bjørgen klatrer alle de hardeste rutene hver dag, så har han den til enhver tid klareste meldingen. Få andre snakker 8 blank on sight. Og da dreier det seg ikke om verbalklatring.

Til sammen var alle disse med å dra BRV-lasset inn i 90-årene. Da snakker vi både om klippeklatring og turklatring.

«Noen har snakket sammen»

BRV og organisert byråkrati er som ild og vann, eller som olje og vann siden vi er i Rogaland. Poenget er at det ikke passer. I den grad BRV har et byråkrati, er det meget uorganisert, kanskje mer i retning anarki. Det er ikke særlig stort, men det har utvilsomt innflytelse på hva klubben foretar seg. Igjen er det vanskelig å nevne navn, men det har til enhver tid vært medlemmer som har engasjert seg mer i klubbens ve og vel enn andre. Og på underfundig vis greier de å la sine meninger komme til uttrykk og nå fram til BRV-ledelsen, selv om de ikke sitter i styret selv.

En egenskap som gjelder flere BRV-medlemmer. I Gerhardsens regjeringstid het det: «Noen har snakket sammen.» Det samme kan sies om BRV. Mange av emnene som bringes til debatt på medlemsmøter og styremøter, har som regel blitt gjennomdiskutert på cragene eller i bilene på vei til og fra. For ikke å si i telefonen.

Egentlig dreier det seg om å ta ansvar. Enhver organisasjon har et behov for å bli styrt, et maktvakuum som må fylles. I BRV har det vært de med den største dillå for klubben og klatresporten i Rogaland, som har grepet dette ansvaret. Noen reelle valg av styremedlemmer har det aldri vært. Kandidatene blir ringt opp en sen kveldsstund når viljen er svak, og årsmøtet klapper i hendene. Om klubben skal fortsatt drives slik, er opp til den store, mystiske medlemsmassen som ingen vet hvor er.

Men om byråkratiet har vært lite og ustrukturert, så har det vært handlekraftig hvis det var påkrevd. I 1993 så den moderne Rogalandsførerens dagens lys etter langvarig dugnadsarbeid av Leif Jensen. Klatreføreren ble raskt populær og utsolgt, slik at den oppdaterte versjonen anno 1995 imøteses med store forventninger. Nå er Rogalandsførerens blitt så omfattende, at neste versjon trolig må deles opp i flere.

På et punkt har BRV slitt ekstra hardt; jakten på en innendørsvegg. Etter lobbyvirksomhet og brevskriving av ufattelige dimensjoner, har klubben prestert å få en klatrevegg inn i idrettsplanen for Stavanger kommune. Dette er et arbeid som skriver seg flere år tilbake i tid, som mange medlemmer har engasjert seg i og som ingen vet om vil bære frukter. At det offentlige skulle finne et

egnet lokale og betale for en skikkelig klatrevegg, er vel å håpe på for mye. Men nå ligger muligheten der i hvert fall.

BRV vokser for alvor

Nå hadde BRV også begynt å gjøre penger; ved inngangen til 1992 står det over 23 000 kroner på kontoen, og mer skulle det bli. 1. januar 1993 er beløpet vel 39 000 kroner. Klubben hadde 89 betalende medlemmer i 1992, 105 i 1993. Den andre store inntektsposten er kursene vår og høst.

Noen har spurt hva klubben skal med alle pengene, men de har vært kjekke å ha ved innkjøp av nytt klatreutstyr, sponing av bolter, utgivelse av blekker, sosiale tiltak osv. I 1993 overtok klubben driften av siloen, noe som medførte både utgifter og inntekter. Siloen ble nå forbeholdt BRV-medlemmer på grunn av kaotisk pågang, noe som igjen førte til flere BRV-medlemmer. Pr. oktober 1995 er det 167 betalende, med flere på liste.

BRV har hele tiden deltatt i etableringen av landsdekkende fjellsportorganisasjoner, om enn noe passivt. Frank Dahle var vår mann ved Norsk Fjellsportforums årsmøte 1991. Sverre Brandsberg-Dahl var tilsvarende BRV-representant i Norsk Fjellsportforum da Norges Sportsklatreforbund ble dannet i 1992. For å gjøre historien kort: Pr. høsten 1995 er BRV medlem av Norges Klatreforbund/Norges Idrettsforbund, samt Norsk Fjellsportforum. Sistnevnte er et samarbeidsorgan mellom en rekke friluftsportorganisasjoner og private bedrifter som arrangerer kurs og driver fjellføring.

I 1992 kom Bratte Blekkå ut for første gang som et A5-hefte, et format som har holdt seg mer eller mindre uforandret siden. Sindre Bø og Terje Ormseth Olsen hadde opphøyet/nedverdiget seg til Blekke-redaktører, og la vekt på å beholde og videreutvikle den useriøse tonen blekkene var kjent for. Pubertetspreget har aldri forlatt Blekkå, selv om redaksjonen har vært befolket av ulike typer skribenter i ulike aldre, med Bø som mer eller mindre ansvarsfull redaktør.

Gamle Blekker er stort sett artig lesning og kjekke å ha i framtiden. Et høydepunkt vi finner det for godt å referere er fra det første nummeret 1993, der Ture Bjørgen/Liv Bjørge skrev diktet «Ode til Leif H.» etter å ha blitt

inspirert av Leif Henriksens poetiske utlegninger i Norklatt. Vi sakser utvalgte vers:

*Jeg tenker ikke, derfor er jeg, - på Dale
Fingrene griper, jeg finner små
lister, gode tak, Kroppen er
tung, jeg vil være ung
Grå stein i aftenlys
føles som en
(bak)rus*

*Jeg er nesten oppe, jeg ser det nå
opp i treet en gren å nå
Deretter kjettingen,
fottaket og hylla
Fy faen den
helvetes
fylla*

*Skjelvande hender legg innpå ein pris
Endå ein gong ur-rørslene dansar i
kroppen
Eg veit det såvisst, eg når ikkje toppen
med øl og vin i koppen*

Vel, 1992 var også året Paul Hetland i Sandnes og Arne Hidle i Stavanger startet med salg av klatreutstyr, uten at det forandret innkjøpsvanene til etablerte klatrere vesentlig. Derimot har nok den stadig økende tilgangen til utstyr i butikkene, stimulert klatreinteressen generelt.

Fra 1993 begynte BRV Fjellredningsgruppe å bli operativ for alvor. Halfdan Hilde, Olav Båsen, Stein Knutsen og Rolf Motland har hovedæren for at Rogaland i dag har en alpin redningsgruppe. Øvelsesaktiviteten har variert en del, men det skyldes like mye manglende oppfølging fra 330-skvadronen på Sola.

Nye landevinninger

Å skulle gå gjennom alle nye ruter og felt som er utviklet på 90-tallet, blir for omfattende. Da er det mer interessant å konstatere visse utviklingstrekk, og for øvrig henviser til føreren.

I 1990 hadde boringa i Oltedal pågått i flere år, og framsto nå som et av landets hotteste og mest allsidige klippefelt. Etter hvert begynte BRVs stadig økende medlemsmasse dessuten å interesse seg for nye områder, som for eksempel Vinddalen.

Dette eldoradoet ble oppdaget 1989, har fått en rekke naturlig sikra linjer på en rekke vegger, men blir ikke ofte besøkt. Det samme gjelder Forsand i sin helhet, selv om det jevnt og trutt er gått nye ruter både i Espedal, på Bergeveggen, Risafjell og de andre stedene.

Generelt har aktiviteten i BRV vært stigende på hele 90-tallet, etter innholdet i Blekkå å dømme. Dirdalsveggen tok seg opp i popularitet, Oltedal og Dale ble videreutviklet og reboltet og ikke minst Bersagel og Jøssingfjord utviklet, begge felt som har vært med å heve standarden på klippeklatring i Norge.

«Det nye Buoux» ble Bersagel beskrevet som av en ekstatisk mobiltelefonist rett etter «funnet». På Bersagel står Are Bjørnsgaard, Ture Bjørgen og Leif Jensen bak flesteparten av rutene, og de fikk oppfylt en liten drøm om å finne og utvikle et crag av tre-stjerners kvalitet. I Jøssingfjord fikk Håkon Hansen, Hjarrang Hjulsrud, Gunnar Karlsen, Sverre Brandsberg-Dahl, Geir Arne Bore med flere utløp for sine villeste fantasier da de «oppdaget» Hellen og borret opp Norges bratteste klatrefelt så langt. De opplevde senere at Hellen ble stengt for klatring i den verste turistseasonen. I tiden som kom ble Jøssingfjord videreutviklet med stadig nye klippefelt, naturlig sikra svaruter av enkel og vanskelig grad, og ikke minst Rogalands flotteste vegg for teknisk klatring: Profilveggen. Klatringen på disse stedene har igjen satt Rogaland i fokus som et egnet sted for de beste sportsklatrerne.

Om vinteren var folk i Hunnedalen og prøvde seg med øksene, tross det milde klimaet. Eller de dro til sydligere breddegrader for å klatre klippe. Forst i 1993 ble det ekte fimbul-vinter igjen i Rogaland, det vil si lange kuldeperioder og mye fin is. Verd å nevne er Morten Diesen/Ture Bjørgens førstebestigning av «Stigaren» i Forsand - «en vilt beliggende foss inne i et dramatisk gjel» som ga 11 taulengder krevende isklattring. I 1994 ble også «Kvitisen» i Hunnedalen førstebesteget av Ture Bjørgen/Leif Jensen.

I 1993 gjenoppdages Gloppedalen for alvor med fem nye ruter. Tau og Dirdalsveggen videreutvikles med moderne klassikere som «Stigende Rus» (6+) og «The New Power Generation» (7-).

Over i 1994 igjen: John Fivelsdal og Ture Bjørgen gjorde et forsøk på Mt.McKinley (6200) i Alaska, men snudde på grunn av melding om dødsfall i Fivelsdals familie. Gry Naaden og Rolf Motland besteg Mt.Blanc (4807) via Normalveien i variable værforhold. Andre BRV'ere som har vært på Mt.Blanc på 90-tallet (som vi kjenner til): Are Bjørnsgaard, Anlaug Nygard, Sindre Bø.

1995

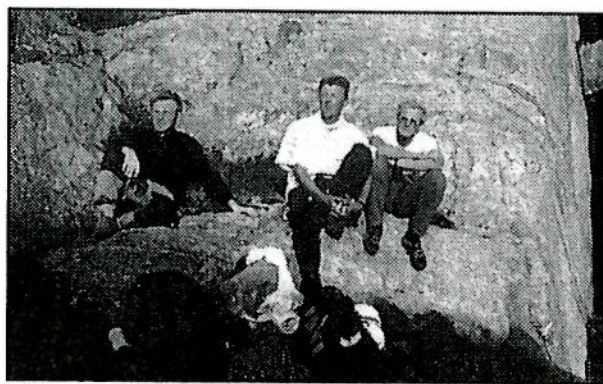
1995 ble et år med mange høydepunkter, og et par nedturer. Aktiviteten om vinteren var generelt brukbar, trass i at værforholdene ikke var ideelle. Ekspresduoen John Fivelsdal/Arne Gjessing gikk tre imponerende nye is-ruter i Hunnedalen: «Kvitefalken», «Sesilåmi» og «Roadside climbers». Forusfeltet (Bærheimsnuten) er blitt videreutviklet av Kai Johannessen og Trym Sæland, mens Are Bjørnsgaard har æren for utviklingen av det nye, hotte craget på Sporaland. Rennesøy framstår som et alternativ for de som vil prøve noe nytt. Tommy Langseth og Espen Surnevik har åpnet et 30-talls ruter på seks felt.

For første gang i historien har BRV måttet slå ned bolter etter påtrykk fra myndighetene. Arkeologisk museum i Stavanger politianmeldte boltingen på helleren i Stangeland som skadeverk på et kulturminne, og BRV måtte innse at loven gjelder for oss også. Dermed er et Rogaland (og Norge) et unikt klatrefelt fattigere, men forhåpentligvis blir det fortsatt tillatt å buldre, topptaue, lede på kiler, klatre teknisk.

I fjellet la BRV under seg mer nytt terreng enn på lange tider: Giljaveggen i Dirdal fikk sine to første bestigninger, Austrumdalen og Fidjadalen ble også besøkt for første gang, Jøssingfjord fikk mange nye ruter, Monsterveggen i Gyadalen sine to første, nytt felt i Bjerkreim, nye ruter på Rosshammaren, i Gloppedal, Vinddalen, Espedalen, Heskestad, Kårstø, Reinanuten, Prekestolen - kort sagt; klatring på kiler har vært i skuddet som aldri før. Og ennå er ikke det gjeveste av alt nevnt: To nye ruter på Kjerag, sjefsfjellet.

De evige tenåringer Leif Jensen, Ture Bjørgen, Are Bjørnsgaard og Olav Båsen markerer seg sterkere enn noen gang. Men

det er kjeft å konstatere på vegne av BRV at også andre medlemmer begynner å interessere seg for å gå nye ruter framfor å følge andre: Trym A. Sæland, Stein Ivar Gravdal, Sindre Bø, Arne Gjessing, Rolf Bae, Tommy Langseth, Bjørn Jacques, Annika Klippenberg, Kai Johannessen - og sikkert andre også.

Tre bittesmå menn på et kjempestort fjell. Leif Jensen, Ture Bjørgen og Olav Båsen etter å ha forsert «Nordøstpassasjen» på Kjerag. (Foto: Selvuløser)

I tillegg opplever vi at utenbys venner av bratte Rogaland som Håkon Hansen og Hjarrand Hjulsrud stadig oftere vender tilbake. Jo mer de klatrer i Norge og verden forøvrig, jo mer oppdager de at Rogaland kanskje ikke var så verst likevel.

Nye propeller

BRV har i løpet av de par-tre siste årene trukket til seg nytt blod, ungdom med bratte drømmer og en felles fascinasjon for den brokete ansamlingen individer man fant i BRV-kjernen.

Sosialiseringen av BRV er en prosess som skjer stadig og som påvirker alle medlemmene, ikke bare nybegynnerne. Den er meget subtil og fører med tiden til at BRV-miljøet homogeniseres: Man ler av de samme vitsene, dyrker den samme klatrestilen, ser de samme lysbildeshowene, gjør rare ting sammen som man ellers ikke ville gjort, - og ender til slutt opp som svirebrødre på klatresamlingen og årsfesten. Resten av året diskuteres det i hytt og pine om de store, fundamentale emnene innen fjellsport, men også om de bittesmå detaljene som for utenforstående kan virke komplett

ubegripelige. Fra et styremøte-referat i 1994, heter det:

«Møtet var preget av god stemning, hissige diskusjoner, aggressiv forhandling, idealistisk vrøvl og uhyrlige mengder usaklige kommentarer. Med andre ord - et BRV møte i tradisjonell ånd!»

Slik er det BRV-kulturen dyrkes fram.

Stadig nytt blod har kommet til BRV utover 90-tallet, det siste året også tenåringer som har ambisjoner innen sportsklatring. 14-15 åringen David Daigle fra Randaberg har for eksempel plassert seg bra i nasjonale konkurranser. Men også blant de nye BRV-medlemmene har tradisjonell fjellklatring fått høy prestisje, uten at det blir satt opp mot gleden over klippeklatring og konkurrering. Annika Klippenberg for eksempel, deltar i Norgescupen, bestiger Kjerag og klatrer is om en annen, og har det helt fett.

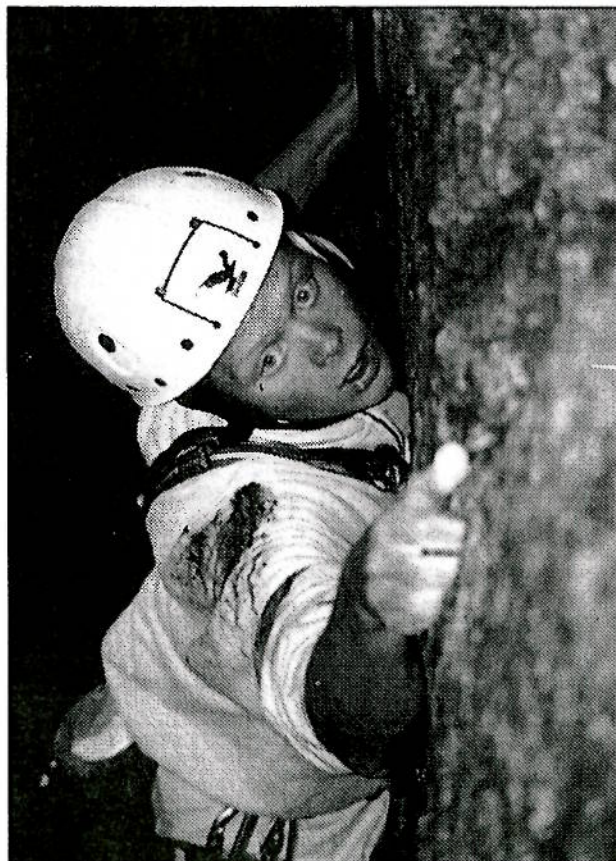
En av dem som markerte seg sterkt den tiden han bodde her, var Terje Ormseth Olsen. Han kom til Stavanger som sivilarbeider, hadde fjellsport-erfaring fra før tenårene, snakket en rar dialekt og var (er?) et eksotisk innslag i BRV-miljøet. I et BRV-skriv fra 1992 framgår det at Terje er ett av de gjenlevende eksemplarene av arten «homos-kilus», dvs. mennesker som tetter igjen fjellsprekker med nøtter, kiler, friends o.l. En typisk fjell- og friluftsmann, bohem vil noen si.

Blant mye annet, vil han bli husket for å ha gått en av Rogalands flotteste linjer sammen med Morten Diesen: «Reisen til Ixtalan» i Gloppedalen, som står i sju blank¹. Ettersom dette begynner å ta form av en nekrolog («Han vil bli husket...»), skal vi minne om at Terje-gutten i høyeste grad lever og stadig vender tilbake til gamle jaktmarker. I 1994 var han på gjestebesøk til Gloppedalen og klatret teknisk vanskelige «Den norske Amerikalinjen» (A3+) med Kyrre Østbø.

¹ Olav Båsen og Ture Bjorgen hadde lenge planlagt samme ruta, men måtte denne gang finne seg i å bli forbigått av ungdommen. De tok til takke med den tekniske naboruta «Slipset». Igjen: BRV konkurrerer. Ikke om å klatre vanskeligst eller penest, men å komme til de fineste linjene først.

1991 var året Arne Gjessing ble født som klatrer. Han har siden vært aktiv BRV'er som kursinstruktør, tillitsvalgt og etter hvert også som førstebestiger. Arne G. har utfoldet sine mange talent som kasserer, lysbildeframviser, formann og ikke minst kursansvarlig.

Trym A. Sæland kom inn i BRVs liv midt i tenårene, og er ikke mange årene eldre enn klubben. Han fant seg umiddelbart til rette i miljøet, først som myndig silovakt og siden som kursinstruktør og styremedlem. Trym er uten tvil et av større klatretalentene Rogaland har sett de siste årene, uten at det affiserer ham selv noe særlig. Hans målsetting er å bli en mest mulig allsidig klatrer, enten det er sportsklatring, kileklatring, teknisk- eller vinterklatring det dreier seg om. Noe han bekreftet ved å starte på en ny, teknisk rute på bortgjemte Frafjordhatten (to timer anmarsj) i slutten av november 1995. Konkurranser stiller han seg likegyldig til, så lenge han bor i Rogaland. Ikke drikker han heller.

En av de unge og lovende, Trym A. Sæland (yess!), her på «The New Power Generation» (7-), Dirdalsveggen. (Foto: Sindre Bø)

Kai Johannessen er en driftig tilvekst i BRV-miljøet. Strandabuen kom til klubben med en lang karatekarriere bak seg, og en uforskammet myk, smidig og sterk kropp. Derfor varte det ikke lenge før han fant ut av klatringen, og ikke bare på bolter. I løpet av kort tid er han blitt blant de tre-fire i klubben som støter hardest på kileruter, inklusive BRV-medlemmer utenbys fra. Etter flere forsøk var han med på den første fribestigningen av «Spaceman» (7) i Dirdalsveggen sommeren 1995. Ved siden av Dirdalsveggen er yndlingsfeltet Dale, hvor han i tillegg til å lede nye ruter har herjet vilt med motorsagen og Hilti'en i arbeidet med å rydde og rebolte. Absolute BRV II.

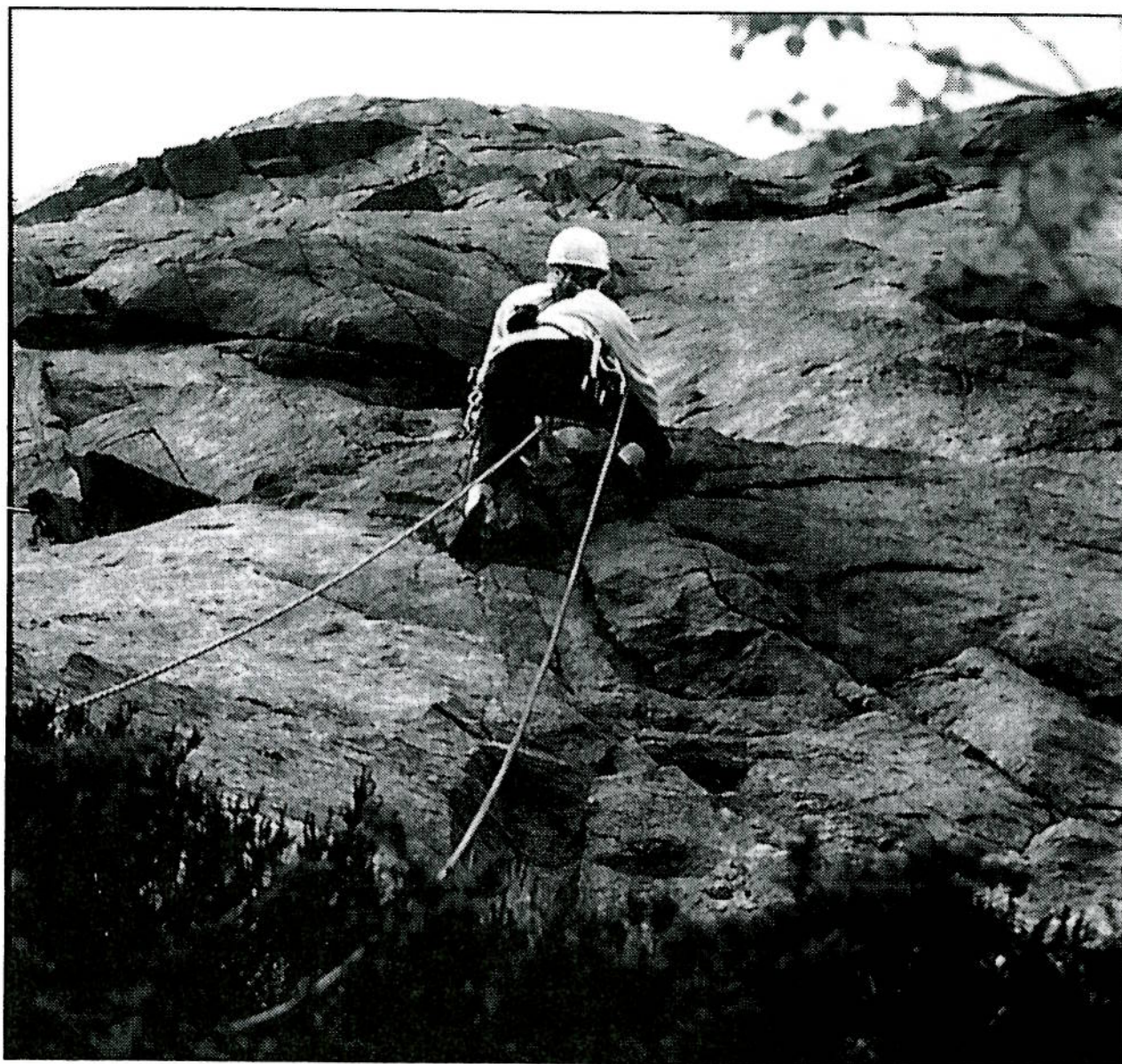
Det er altså liv i BRV. Klubben har til og med begynt å anta nye livsformer, avhengig av sesongen. Flere og flere BRV'ere finner glede av frikjøring på ski i terrenget, fortrinnsvis utenfor Rogaland hvor bakken er brattere og puddersnøen dypere. Fraksjonen har til og med fått sitt eget navn: «The New Powder Generation».

BRV har i tillegg grottefolk på medlemslistene. Det vil si det dreier seg i hovedsak om en mann, Odd Christer Solberg, som var medlem i BRV et par år fra 1986 «uten å komme inn i miljøet», som han selv sier. Nå har han meldt seg inn igjen for å få tilgang til siloen. Han interesserer seg for grotter og gruver i alle varianter, og driver et firma som kartlegger og befarer innvendig fjell i Norge.

Olav Båsen på en av de mange morsomme taulengdene på «Nordostpassasjen», Kjerag.

11. DAMENE

BRV - det kunne likegjærne stått for «Bratte Rogalands Venninner» eller « - Veteraner». Her er en av qvindene i touget, Christine Bendiksen, «Madsva» (4+) ved Madland. (Foto: Sindre Bø)

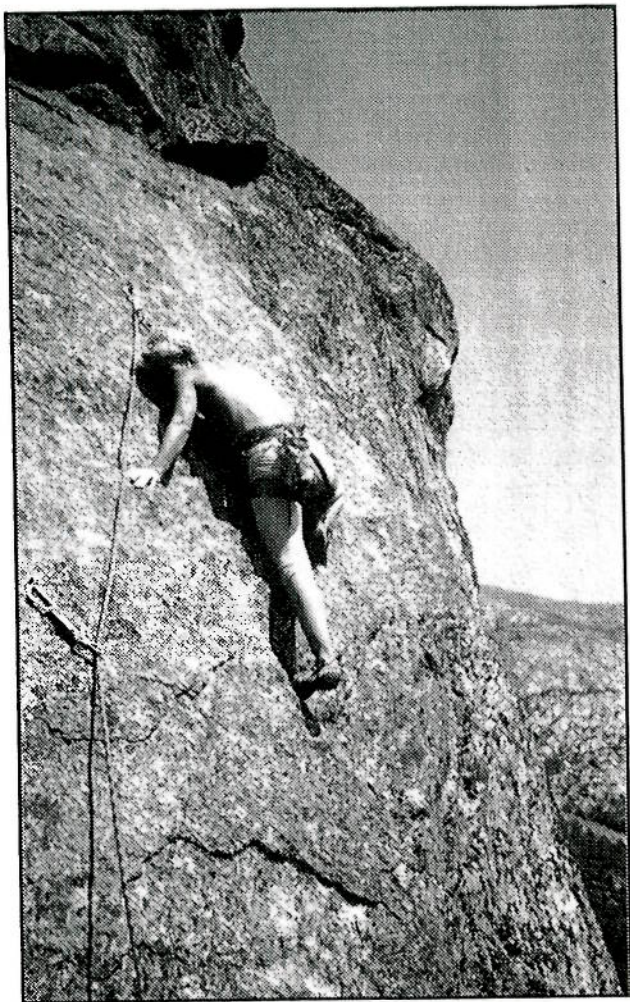
BRV har aldri drevet kjønnskvolter. Klubben var en gutteting fra start, og er det vel fremdeles. Men damene er til stede og gjør en innsats, enten det er i kulissene, på medlemsmøtene, klatresamlinger, kurs, i soveposene eller på craget. Stadig oftere er de å se i fronten av tauet også.

Siden midten av 80-tallet har BRV hatt aktive kvinnelige medlemmer. Fra 1987 av

var Nancy Meyer, Susanne Hansen, Kirsten Juhl med og klatret på lik linje med gutta. Det ble ikke gjort noe poeng ut av at de var jenter, ikke når det gjaldt klatringen i hvert fall.

Kirsten Juhl var den første jenta som begynte å bolte sine egne ruter; den delikate svaruten «Aftentur med Rosaline» 6+ og naboruta «Når hviledyret våkner» 6- på Sjøpelsteinen i Oltedal. Juhl var dessuten

anfører i den første rene jentebestigningen av Tauveggen. Hun har i dag to småbarn med Per Markestad, og reiser stadig sørover til Provence for å klatre. Juhl etterlyser forøvrig flere familievennlige klatrefelt i Rogaland, slik det legges til rette i Frankrike for eksempel.

Kirsten Juhl på sin egen rute «Når hviledyret våkner» (6-), Sjøppelsteinen, Oltedal. (Foto: Per Markestad)

Den første og hittil eneste kvinnelige formann var danske Susanne Hansen som overtok styringen i 1987. Hun fikk etter hvert med seg Leif Jensen som nestformann. Susanne Hansen klatret aktivt fram til 1991.

Mot slutten av 80-tallet kom Anlaug Nygard, Ingeborg Vrenne og Vigdis Vestreng til byen. Sistnevnte deltok på et BRV-kurs hvor hun traff sin livsledsager Håkon Hansen, har siden bodd i Oslo og blitt et råskinn på alpine bestigninger i stor høyde.

Anlaug Nygard kan (snart) regnes som BRV-veteran ettersom hun har vært medlem over en tredjedel av klubbens levetid og klatret hele tiden. Hun hadde begrenset klatreerfaring da hun kom hit, men ble raskt dradd med i det progressive BRV-miljøet på 90-tallet. Hun står bak fem av de oftest klatra rutene i Oltedal; «Snipp» 5, «Snapper'n» 5+, «Edderkoppkvinnens kyss» 6+ (alle Sjøppelsteinen), «Nøtt for dverger» 6- og «Uno Automatico» 5- (Apesvaet). I tillegg har hun vært med på en rekke førstebestigninger på kiler, i hovedsak sammen med Are Bjørnsgaard. De to har også klatret storveggen Mongejura i Romsdal, drevet utstrakt tinderangling ellers i Norge (særlig Sunnmørsalpene) foruten Alpene, hvor de har vært høyt og lavt, enten det dreier seg om canyons, klipper eller 4000-metre. Hun var også med til topps på Cotopaxi (5897) som deltager i «BRV-ekspedisjonen» til Sør-Amerika i 1992-93.

Hei Leif

Jeg ryddet lidt op
igår, men jeg
fandt ikke noget
om deltagelse
i "pædagogik", men
det er bare at ringe
til idrætsudvalget
og få det tilsendt.

Flot vej i dag, det
må blive klatring på
mig i dag

Susanne

En internbeskjed fra formann Hansen til formann Jensen, meget karakteristisk for BRV-byråkratiet.

Ingeborg Vrenne kom i 1989, bor stadig i Stavanger og drar på tur så ofte hun kan, særlig sammen med sin utkårede Olav Båsen. Men gjerne også med venninner, slik hun gjorde med Vigdis Vestreng da de to gikk Skagastølsryggen under Therese Bertheau-samlingen i Hurrungane 1994. Vrenne liker seg ekstra godt på ski, enten det dreier seg om langrenn eller telemark. De fleste gutter vil ha problemer med å følge henne i Sesilåmi eller La Grave. Mange av guttene hadde problemer med å følge henne i BRV-ekspedisjonen til Sør-Amerika i 1992-93, hvor hun toppet ut på både Cotopaxi (5897) og Chimborazo (6310) uten større problemer. Et tredje fjell som heter noe sånn som Tungurahua (5024) besteg hun sammen med Cathrine Slungaard.

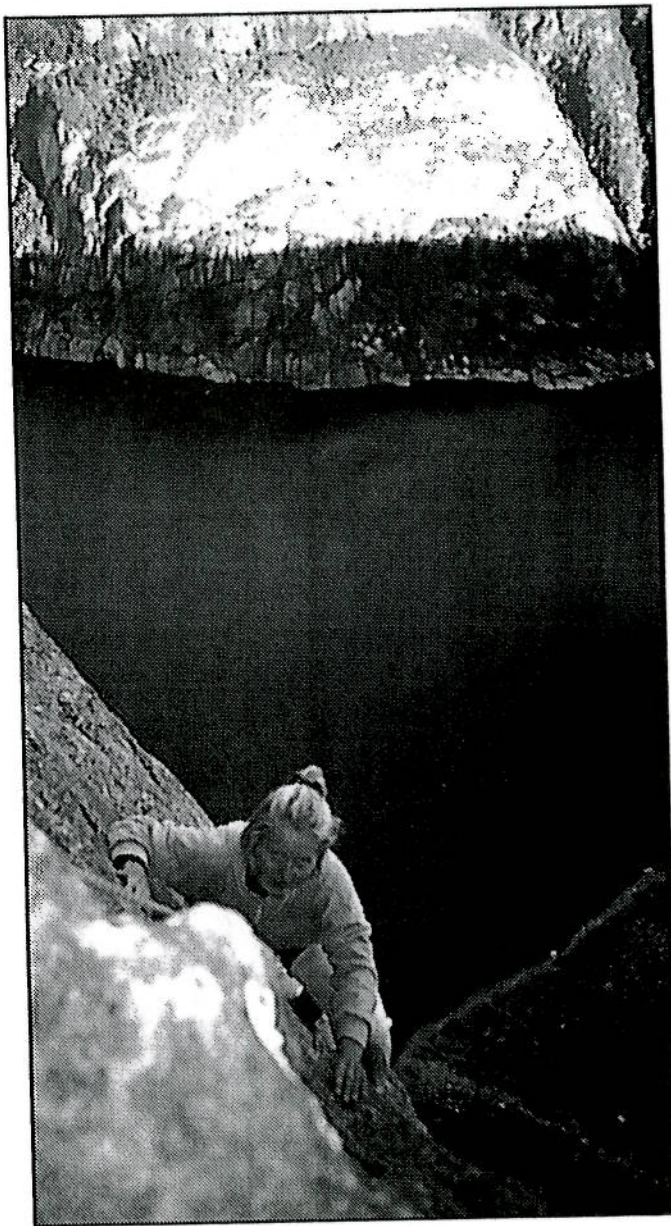
Ingrid Skage kom også inn i BRV-miljøet via klatrekurs, og var aktiv den tiden hun bodde i Stavanger. Hun er en av ikke altfor mange jenter her til lands som leder ruter på 7'er tallet på bolter. På kiler har hun for eksempel en rekke bestigninger i Dirdalsveggen bak seg, blant dem «King Crimson» 7-. I 1992 nådde hun toppen av Kilimanjaro (5895) sammen med noen britiske fallskjermjegere, etter å ha distansert Leif Jensen i noe redusert tilstand lenger ned i bakken. Hun har dessuten to seire i klubbkonkurransene til Bergen Klatreklubb.

Liv Bjørge kom hit på slutten av 80-tallet, deltok på BRV-kurs, og fant det naturlig å fortsette klatringen ettersom hun begynte å vanke stadig oftere med Ture Bjørgen. Gry Naaden, Siv Førde og Gry Espedal er to andre jenter som rotet seg inn i BRV-miljøet, de tre sistnevnte tidlig på 90-tallet. Førstnevnte traff Rolf Motland på BRV-kurs, og har siden bestemt seg for å dele standplass med ham resten av livet. (BRV har flere ekteskap og enda flere kjærlighetsforhold på samvittigheten.) Gry & Gry nådde forøvrig toppen på Cerro Chaguini (5392) i Bolivia, 1993. Guttene de reiste sammen, lyktes ikke med sine bestigningsforsøk.

Eva Flodberg, Randi Morvik, Aslaug Lunde og Ingebjørg Vik er andre damer som har vært aktive i BRV.

De siste par årene har «The New Power Generation» gjort seg bemerket også på jentesiden, først med Christine Bendiksen som gjorde en innsats som leder for klatregruppa til Studentidrettslaget og som også har vært delaktig i flere klatrekurs. Siden kom Annika

Klippenberg og Anna Johannessen inn i BRV-miljøet. Disse er de to første BRV-medlemmene uansett kjønn som bosatt i Stavanger har satset på Norges Cup-konkurransene.

Annika Klippenberg kunne ikke blitt noe annet enn fjellklatrer med det etternavnet. Her fra «Nordøstpassasjen», Kjerag. (Foto: Stein Ivar Gravdal)

Annika Klippenberg er et kapittel for seg selv. Egersunds store datter fikk smaken på fjellsport etter at hun vant en radiokonkurranse i 1993. Premien var en tur til Kenya og Kilimanjaro (5895), hvor hun kom opp og fikk dilla. Etter det ble hun

uvilkårlig sugd inn i BRV-kretsen, og opparbeidet seg gradvis allsidige og solide kunnskaper om fjellklatring. Nå støter hun jevnlig opp 6'er ruter på kiler og enda hardere hvis det kreves. Klippenberg hadde også tillitsverv i BRV inntil hun høsten 1995 dro til Hemsedal for å studere ved Norges Høyfjellskole.

Med stadig flere damer i touget, oppsto et behov for egne jentesamlinger, et behov som ikke hadde vært der før. Den første ble lagt til Maudal, med bra oppslutning. Maudalssvaet ble ledet i toppløs tilstand og oppløftet stemning. For mange av jentene var det en ny opplevelse å være først i tauet og bare hunkjønn. Anlaug Nygard og hennes taulag kom ikke opp før 22.30 og var ikke i hus før 01.30 natt til mandag. - *Da skjønnte jeg hvorfor ikke Are alltid kommer hjem på tiden, sier hun.* Siden har deltakelsen på jentesamlingen variert noe, mye på grunn av uflaks med været. De siste medlemsmøtene i

1995 viser at det flere jenter enn noensinne i BRV, overraskende mange faktisk.

Bratte Rogalands kvinnelige venner har aldri følt behov for å slå seg sjøl på brystkassa i den grad guttebassene deres venner har gjort. Det de gjør, taler for seg selv. Klatregleden sitter i høysetet. Det er personens egen opplevelse som teller.

Anlaug Nygard er en av BRV-damene som har klatret mest. Hun kommer likegjærne som nummer to i tauet.

- Mye av den klatringen jeg har vært med på, hadde jeg ikke gjort på eget initiativ. Som regel er guttene mer geara. Selv om jeg kunne tatt mer ansvar ved å få med andre på tur eller lede selv, er det ikke sikkert jeg vil utsette meg for den belastningen. Kanskje går jeg glipp av noen sterke opplevelser, men jeg har det fint som det er.

12. UHELLENE

Bratte Rogalands Venner har vært utsatt for flere uhell av alvorlig karakter, men egentlig bare en virkelig ulykke. I tillegg har et tidligere BRV-medlem omkommet under klatring: Richard Thomas døde i 1988 mens han klatret i Nord-Amerika (Canada eller Alaska), truffet av en blokk.

Den alvorligste ulykken i Rogaland, skjedde under rappellering på Himlingen ved Sandnes påsken 1984 ifølge Norklatt 26. Forankringen var gjort med to friends i to riss som viste seg å møtes bak en blokk. Sistemann ned dro med seg blokka og falt 15-20 meter. Ifølge Norklatt hadde han ikke hjelm. Personen, en mann i sin beste alder, fikk hodeskader som aldri ble leget og har i dag varige men.

Bare to uker senere - stadig ifølge Norklatt 26 - ramlet en instruktør ned under et kurs på Gullsva ved Ålgård. Han klatret ned solo på øvre Gullsva etter å ha hentet rappellfestene da et tak løsne på øvre del av Gullsva. Vitnene hørte plutselig et rop og så en mann falle og lande på en liten grasflate, den eneste flekken ved innsteget som var fritt for steinblokker. Resultatet ble en skulder ut av ledd, vrent albue og hjemtur i legehelikopteret. Det første han sa da han våknet, skal ha vært: «Faen, så flaut!» Historien forteller at ingen av kursdeltakerne fortsatte å klatre.

Instruktøren het Nils Engelstad.

Den alvorligste nesten-ulykken skjedde om vinteren i Hunnedalen i 1981, og går under navnet «den raskeste returen i Rogaland» - som en advarsel om den største faren i fjellet: Skred. Denne historien ble for øvrig levende skildret av Nils Engelstad på jubileumsfesten 1995, men vi gjør likevel et forsøk på å gjenfortelle den her.

Engelstad og Harald Bjørgen skulle ned i dalbunnen etter en vinterbestigning rett opp for Solheims gård, og hadde sett seg ut ei snørenne uten å vite at det var flere stup i de smale partiene. Engelstad var førstemann nedover og rundet en sving da snødekket løsnet og tok ham med på sitt livs rutsjetur

ned renna og over tre stup i fritt fall. Forslått, men ikke helt begravd, stanset han opp i slakere terreng med en tanke i hodet: «Harald kommer vel ikke etter?!» Men det var akkurat det Harald gjorde. Bjørgen hadde mistet kontakten, ropte etter ham, fikk ikke svar og visste ikke at kompisen var tatt av ras. Han fulgte etter i sukkersnøen, farten økte og kontrollen forsvant, inntil han også landet. Da Engelstad fikk se Bjørgen, utbrøt han: - *Fy faen som du ser ut!*

Bjørgen hadde fått store deler av huden i ansiktet skrappt vekk. Engelstad på sin side fikk lungen punktert. Den generelle allmenntilstanden hos begge to var heller begredelig. De kreket seg ned til familien Solheim i Hunnedalen og ble møtt av en forskrekket husets datter. Sykebil, ble tilkalt, men Bjørgen satte seg i sin egen bil og kjørte hjem alene, selv om han var så mørbanket at han knapt kunne holde rattet. Han ringte familien på forhånd og advarte dem mot synet.

I siloen har vi hatt et par tilfeller som fort kunne gått galt. Et løst tak som skrudde seg ut, forårsaket kutt i hodet på en ung kursdeltaker uten hjelm. Gutten måtte sys, men greide seg fint. Ved en annen anledning brakk den øverste karabineren etter et fall på led, og klatreren (en nybegynner) var centimetre fra å gå i bakken med hodet først på grunn av mye tauslakk.

På Vinddalssamlingen i 1989 hadde man et tilfelle av en friends som løsnet og førte til et sydd kne og en gipset hånd.

På Kjerag august 1995 brakk Sindre Bø armen grunnet et fall etter nedfiring fra en dårlig sikring.

Ironisk nok ble den eneste redningsaksjonen av større omfang i BRV-historien, satt i gang da det ikke var behov for den. Åsted: Tauveggen, der to klatrere - Rasmus Todnem og Dag S. Kaada - var sent ute og gjorde seg klar for natten da de ble reddet av en Sea King (mer omtale i «BRV i pressa»).

I tillegg kommer flere uhell som har rammet BRV'ere utenfor Rogaland. Bjarne Schmidt og Nils Engelstad måtte reddes ned fra Store Skagastølstind med helikopter, Olav Båsen er tatt av flere snøskred, Ture Bjørgen og Liv Bjørge gjennomlevde skred i Skagadalen uten skrammer, Geir Arne Bore brakk foten og måtte gjennom en epic vinterescape fra Skagastølsryggen, Ståle Brokvam tok et stygt fall i betongen i klatrehallen i Bergen, Håkon Hansen røk achillesen under helt uskyldig buldring i Eggedal. For å nevne noen.

At såpass lite har skjedd i Rogaland, kan muligens tas som et tegn på at BRV'ere er noenlunde sikkerhetsbevisste klatrere, pluss at fjellet her i distriktet både er velsikret og solid. Men de uhellene vi har hatt, er mange nok. Dessuten er det mye vi ikke vet. Både om det som har skjedd, og om det som kommer til

å skje. Ulykkespotensialet bare øker med stadig økende medlemsmasse.

Det *har* vært en dødsulykke relatert til BRV-medlemmer. Det skjedde på 80-tallet da to sauer satt fast på ei fjellhylle og BRV ble tilkalt. Etter at dyra fikk tau rundt nakken og ble forsvarlig forankret, fant de det for godt å hoppe ut. Resultatet ble rykk med døden til følge. Bonden var imidlertid like fornøyd, for fårene skulle slaktes likevel og nå hadde han fått kjøttet helt ned. Flere år senere ble det gjennomført en tilsvarende redningsaksjon med to andre BRV-medlemmer, denne gang med et mer vellykket utfall sett fra redningsfaglig synsvinkel ettersom sauene overlevde. Den siste historien grep redaksjonen i Bratte Blekkå så sterkt, at den ble trykket i sin helhet i Nr. 2 1993. Dog noe omskrevet...

«BRV-A/S» - BRVs alpine saueredningspatrulje - alltid beredt. Her treffer de gamle kjente ved foten av Dirdalsveggen

13. BRV INNENDØRS

Vestlandsværet tatt i betraktning, er det ikke rart det oppsto behov for innendørs klatremuligheter i Rogaland.

Det aller første stedet det ble bedrevet organisert innendørs klatring var i kjelleren til Røde Kors på Tjensvoll.

I kjelleren til Røde Kors på Tjensvoll ble Rogalands første buldrerom innredet, og det var mye lettere å bli grevligt sterke i fingrane. (Foto: Per Markestad)

Det skjedde allerede i 1985. I 1988 fikk BRV også tilgang til den lett overhengende veggen i styrkerommet i Stavanger svømmehall. Her ble masseproduserte klatretak innkjøpt og boret på plass. Ikke lenge etter bygget Per Markestad en klatrevegg i Tananger ungdomsskole, en vegg lærer og BRV'er Helge Storhaug bruker til valgfag klatring ennå.

Per Markestad & co innså at de måtte skaffe distriktets stadig dyktigere klatrere et skikkelig treningssted. Mye arbeid ble lagt ned ved å reise rundt og måle takhøyden i idrettshaller og forfekte klatrernes sak overfor kommunen. Men klatring var lavt rangert, og BRV fikk ikke gjennomslag hos myndighetene.

Etter mange, lange ettermiddager i bil og milevis med leting etter passende bygg for klatrevegger, ble det til slutt tatt ansvar: Man gikk i gang med å bygge en innendørs klatrevegg i en silo på Skadberg i Sola kommune. Invitasjon til aksjetegning ble sendt ut november 1990, og veggen sto ferdig påfølgende vinter. Fremdeles holder bingen stand som det beste innendørs treningsalternativet for BRV.

Alt i alt skal det dermed være i Rogaland være minst ti innendørsvegger for klatring, privathus holdt utenfor.

- Orstad grendahus på Jæren, fritidsklubb.
- Kverneland, silo.
- Skadberg, BRV-silo og buldrerom.
- Madlaleiren, buldrerom.
- Steinerskolen i Stavanger.
- Høgskolesenteret Ullandhaug, buldrerom.
- Talge i Ryfylke, 7x7 meter klatrevegg av Tyrili-modell.
- Tananger ungdomsskole.
- Rennesøy, silo.
- Haugesund innendørsvegg.
- Tårngalleriet i Stavanger?

14. S9L

- ANARKIETS MIRAKEL.

ODDS

Av Leif Jens

«E'rrru gira eller?»

Dette absurde utsagn via telefonen river meg ut av søvnen. Jeg har fri og er ikke så altfor gira på å få morgensøvnen ødelagt av hyperaktive klatrekompiser. «Jo , klart jeg er gira» stotrer jeg fram. Og det er innledningen til en timelang samtale om vegghøyde, klatretak, skruedimensjoner og hvor kjipt det er å bo i Stavanger - Klippeklattringens Eldorado - uten et skikkelig sted å trene om vinteren.

Seinere på dagen - etter å vaska søvnen ut av øynene, kommer hyperspaca no.2 innom for å vise visjonære skisser over framtida. Med mine elementære kunnskaper om statikk og fagverk ser tegningene ut som små underverker. Dette vitner om tankearbeid i det vide og høye uten realismens begrensninger. Etter at propellen har raska sammen skissene og strøket på dør, får jeg fred til å samle tankene. Jeg kjenner etter: - Jo, jeg er gira. En vinter til på traversveggen i svømmehallen frister ihvertfall ikke. Tynn, kjip traversering 50 cm over golvet kan frustrere den mest ivrige klatrer. I tillegg kommer den sure betjeningen som hater klatrere som om vi var spedalske. Klart vi må skaffe oss en skikkelig vegg! Faen, dette skal vi ordne!

«Me har funne en kjempesilo!!»

Stemmen i andre enden av Televerkets utmerkede kabelnett bruser av glede. Seinere denne kalde novemberdagen 1991 bærer det utover til Sola. Vi har hatt annonse inne i Stavanger

After
etter
tren
kom

kom
glatt
virk
lage
bun
opp
gedi
plan
år f
real
tritt
rott

en k
og
p x
sag
selv
Gør
veg
mer
en h
De n

litt n
Den
med
arra
som
ford
En e
ga
klat

bevegelser ble utført i behagelig varme. De siste tvilerne mente framdeles at det ville bli satans mye jobbing og at det måtte kunne finnes bedre alternativer. Ordene falt for døde ører - Gutta Boys hadde allerede bestemt seg. Lite visste vi om hva som lå foran oss.

«Det e' klart me blir enige»

Stemmen fløt som varmt smør gjennom eteren. Silohaien hadde oss på kroken. Vi har hastverk. Are, Eirik og jeg har tatt saken i egne hender og kjører solo opplegg. Vi har nettopp skribla navnene våre på en leiekontrakt på tre år a 1500 kroner i måneden. Miljøet rundt oss har vært svært entusiastisk, og dugnads viljen synes enorm. Folk er innstilt på å jobbe. Å informere styret i BRV synes å være en unødvendig formalitet. Vi hadde vår egen tidsplan og det klødde i fingrene etter å komme igang.

Dagen etter er tankene omgjort til handling. Jeg jobber så svetten siler med en meislemaskin på 30 kilo og vinkelsliper. To dager og to meislemaskiner seinere har jeg endelig laga et hull stort nok til å få montert eikedøra som ble rappa fra et eller annet loft. Etter en mer vitenskapelig oppmåling viser det seg at siloen er kun 5,6 m i diameter og 9 meter høy. Skissene over brattheng og rutepotensiale får et skudd for baugen.

Steffen kommer innom med vannpumpe for å lense ut gørr og vann fra bunnen. Noen timer senere er vannet vekk. Neste dag er imidlertid vannstanden like høy. En ekkel følelse trenger seg fram... Dette ser ikke bra ut. Vannpumpa rigges nok en gang, men med samme resultat. Det viser seg at siloen lekker som ei sil. At den noengang skal bli tørr nok til vårt bruk, synes ikke sannsynlig. Hva faen er det vi har begitt oss ut på? Hullet til dør har ødelagt siloen for all framtid. Svømmebasseng eller fiskeoppdrett var ikke det vi hadde tenkt å starte med.

Panikken angriper. Vi har forplikta oss til å betale i tre år for denne dritten. Dette blir flaut. Jeg er plutselig glad for at

jeg skal vekk. Et par uker i Nordsjøen høres deilig ut.

«Det går dårligt - eg vil ikkje merr»

Meldingen går via satelitt til Kapt Mejlandersgt. Øyeblikkelig aksjon iverksettes når jeg atter befinner meg på landjorda. Det innkalles til krise møte i «Siloens Venner». Kara jobber i oil-bisnissen og kan det med prosjekt styring. Alle de tunge folka i miljøet er med. En plan ble satt opp med spesifiserte arbeidsoppgaver og milepæler. Budsjettet og finansieringsplan formaliseres. Bonden på Sola får gjennomgå, og som et resultat av krangelen betaler han et lastebil lass med pukkstein som ble dumpa i bunn for å komme over høyden på grunnvannet.

Aksjelaget dannes og 20 personer investerer 1000 kroner i noe som vel må anses som høyrisiko pengeplassering. Kanskje kalkulert risiko?

«Kan du stilla i siloen i kveld? Ikkje det, nei... Nei, nei. Koss går det ellers då??»

På det praktiske plan dukket stadig nye problemer opp som måtte løses. Arbeidsoppgavene øker i omfang, og kompetente håndverkere synes å være mangelvare. Flere oppdager at det faktisk ikke er så enkelt å «smelle opp en vegg eller to». De neste månedene jobbes det intenst, og brikkene kom sakte men sikkert på plass. Framdriften er bra, men hvor ble det av alle som snakket høyt om dugnad og solidaritet, og som fyrte opp stemningen? De fleste glimret med sitt fravær. De gjenværende gjorde desto større innsats. Samholdet og viljen blant de som jobba, var god å ha. I tillegg fantes det svart humor i overflod. Over 30 personer kjøpte aksjer. Flere av disse har faktisk aldri klatra i siloen. Idealismen er i live...

«Ingen trening uden å jobba fyst»

Klar beskjed til snylteren i andre enden av røret. Monteringen av det lille overhenget markerte en milepæl. Nå kunne man faktisk dra ut for å jobbe og samtidig få trent! Det store overhenget

bygger på finurlig ingeniørkunst tatt rett ut av lærebøkene på NTH. Konstruksjonen har max styrke i hengende tilstand, og ble heist opp med et finurlig taljesystem. Monteringen gikk greit.

Men i tillegg til de store tingene, var det en mengde små detaljer som skulle gjøres. 1500 slaganker ble boret, opplegg for strøm, isolering, maling, tepper, lys, betalingskasse, tetting av talløse hull i kledning, varmeovn og talløse ting som alle tar for gitt. En av de siste store jobbene var å få bygget trapp og få montert inngangsdør. Ei sur helg i februar var verket fullført. Avstanden mellom trinnene viser at det begynte å bli knapt med ressurser, både menneskelige og materielle. Den store innvielsesfesten ble det aldri noe av.

«Aldri merr»

Utsagnet har vært uttalt i talløse anledninger hvor mennesker møtes. Siloen ble bygget fordi vi trengte et treningssted. Det ligger et stort arbeid med noen tusen dugnadstimer bak det vi har idag. Siden det første store løftet, har det også gradvis skjedd forbedringer - både kosmetiske og av mer anvendelig karakter. Siloen, slik den står idag, fungerer som et rimelig bra treningsanlegg i vinterhalvåret. I forhold til de fleste andre klatrevegger i Norge, så kan veggen benyttes 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Det er mulig å bli en bedre klatrer ved å benytte siloen og buldrerrommet på en fornuftig måte. Men en «state of the art» konkurranse vegg vil det aldri bli.

Og det var heller ikke hensikten.

Siløe Brokrom i akajon i klatreveggen på Skadberg, mens Sverre Brandsberg Dahl sikrer. Klatreinteresserte ropulendinger har fått et nytt tilbud etter at en gammel silo er bygget om til innendørs klatrevegg.

Gammel silo blir til innendørs klatrevegg

Av SVEN HEGGEHEIM og PÅL CHRISTENSEN (foto)

Arbeidet er ennå ikke avsluttet, men glødende entusiaster i det lokale klatremiljøet har allerede tatt bruk av siloen på et nedlagt gårdsbruk på Skadberg i Sola. Der det tidligere lå tonnevis med syrlig gras til fode for firebeinte kreatur, får høydevante klatrestasjoner fra Jær-regionen tilfredsstille sin trang til stadig å søke nye utfordringer.

Et eiderode for klatreinteresserte, sier en av initiativtakerne, Turv Bjergen.

Utfordringer

Sammenlignet med ruvende og steilbratte fjellvegger blir den ti meter høye klatreveggen på Skadberg nærmest for barnemat å regne. Likevel møter Bjergen at utfordringene er minst like store i en innendørsvegg.

Klatring dreier seg ikke bare om store høyder. Utfordringene er like store, behovet for teknikk, styrke og koordinasjon er minst like stort i lave vegger innendørs. Slik klatring har fått felles trekk med klippklatring. Der er man sjelden høyere enn 17 meter over bakken, men denne type klatring er den klart mest populære nedover i Europa.

«Briste Roglands vengere står bak den nye klatreveggen på Skadberg. Klubben har i overkant av 110 medlemmer og står fram som en samende faktor i det lokale klatremiljøet. Klubben har også bidratt økonomisk i prosjektet, men også lokale tidstjeler har bidratt med midler fra egne lomme.

Dugnad

Veggen koster mellom 30 000 og 40 000 kroner i rene penger. Alt arbeid er utført på dugnad. Dermed begrenser utgiftene seg til

rene materielle kostnader. Dessuten regner vi med i overkant av 20 000 kroner i årlige driftsutgifter, utgifter vi må dekke selv, sier Bjergen.

Innendørsklatring er i ferd med å bli en populær idrett i Norge. Nordisk mesterskap på Sundalsøen ga verdifulle PR for sporten, og ringvirkningene er målbare allerede, ifølge Bjergen.

Siloen har vært i littig bruk siden starten i februar. Kommunen har fått interesse og det arbeides med planer der en miljøgruppe for ungdom med adferdsproblemer skal få et tilbud. Dessuten har en skoleklasse med klatring som valgfag vært i akajon i veggen, forteller Turv Bjergen.

Klatrener har tidligere hatt et innendørsutbud i idrettshallen i Tananger, men den nye veggen i Sola stiller utøverne overfor nye og større utfordringer. Dessuten arbeides det med planer om en utfordrende vegg i Skudenes.

15. ER DET EN MENING MED BRV?

Diskusjonen om BRVs virksomhet og profil blusser opp med ujevne mellomrom. Dette er et forsøk på å oppsummere noen av synspunktene, og ikke et meningsbidrag fra redaktørens side. Kanskje kan det danne grunnlag for ytterligere debatt. Ingenting er bedre.

Turtradisjonen i BRV sto meget sterkt fra starten av - mye fordi toneangivende Nils Engelstad var en fullblods fjellklatrer. Og han var den som dro i front de første årene. Klatringen på Dale tiltalte ikke Engelstad så sterkt som turklatringen. I årsrapporten fra 1983 heter det, en smule kortfattet:

«Dale har stått i fokus for hard-trening, med spesielt Per men også John og Harald som opphavsmenn til mye nytt, til dels ekstremt.»

Ulike interesser til tross, gloden til å finne nye ruter og klatregleden var den samme blant BRV-pionerene. Per Markestad oppsummerer den første tiden med BRV på denne måten:

- Poenget var å klatre. Problemet var å finne klatrekompiser.

De bratte kompisene var ikke alt for mange. I årsrapporten fra 1983 meldes det om 12 aktive og 10 ikke-fastboende medlemmer. BRV var en gjeng hvor alle kjente alle. Engelstad stiller spørsmål om BRVs løsaktige organisasjonsform (uten medl.kontingent, styre, et møte/tur-program) er levedyktig.

«Mye tyder på at BRV lett kan komme til å smuldre opp i helt individuelle aktiviteter eller absorberes i RBKs (Rogaland Bre- og Klatregruppe, undergruppe i

Turistforeningen, red.anm.) «mindre bratte»/mer generelle tur-og møte-opplegg.»

BRV overlevde og har vært igjennom lignende eksistensielle «kriser» siden. Av årsmøtoreferatet fra 1987 går det fram at BRV også den gang strevde med å finne meningen med livet. «Hva vil vi med BRV» var årsmøtets hovedtema, et spørsmål som stilles på medlemsmøtene også i dag.

Klubben virker ennå løsere organisert siste halvdel av 80-årene - om mulig. En god del styreinfo og møtoreferat finnes, og viser at det ble jobbet bevisst med samlinger, kursavvikling, innendørsvegg, Rogalandsfører o.l. Likevel virker klubben på sett og vis å ha gått i dvale.

En forklaring er naturligvis at ildsjel og organisator Nils Engelstad forsvant fra byen januar 1986. En annen er at BRV levde sitt liv ute på crag og fjell, i det skjulte, og hadde det bra. Men uansett kan det slås fast at Bratte Rogalands Venner som klubb tok en vending etter 1985:

- Færre nye ruter i fjellet.
- Mer fokusering på sportsklatring.
- En enda mer avmålt holdning til organisert klubbdrift.

I farten kommer vi på to åpenbare forklaringer:

1. Sportsklatring på bolteruter var det nye idealet. Boltingen av blanke vegger og overheng muliggjorde en helt ny klatrestil som tiltalte medlemmer i BRV. Stadig flere Rogalands-klatrere ble «frankofile», det vil si interessert i den franske klatrestilen og franske treningsprinsipper.

2. Stadig mindre jomfruelig fjell å ta av. Det siste er matematisk

mulig å bevise, men ingen god forklaring. Aktiviteten på 90-tallet med to nye ruter på Kjerag som foreløpige høydepunkt, viser at det fremdeles er nok av urørte fjellvegger i Rogaland. De sto der på 1980-tallet også.

Til gjengjeld for redusert turaktivitet; BRV lå i fronten på norsk sportsklatring i perioden 85-90. Aktiviteten på Dale var høy, Oltedal ble oppdaget (1988) og Håkon Hansen utviklet sine egne felt i nordfylket. Mange nye og vanskelige ruter ble gått. Per Markestad, Håkon Hansen, Alv Borge, Bernt Ove Reinertsen og brødrene Bjørgen bidro til å heve nivået på sportsklatringen i Rogaland på denne tiden. De dyrket fram sportsklatreånden i BRV, og la grunnlaget for at klubben i dag har mange av de fineste, mest velsikrede klippefeltene i Norge. En periode på 80-tallet ble mange av de hardeste rutene i landet gått i Rogaland. Siden har utviklingen stagnert, og andre sportsklatremiljø har distansert BRV.

Mange beklager at BRV ikke har hatt skikkelig grobunn for utvikling av lokale klatretalenter. Mye skyldes at det ikke finnes et større innendørscenter i Stavanger-distriktet. Dette er to ankepunkter mot BRV også idag. Utflyttede BRV'ere mener klubben har forsømt en eller annen oppgave med å dyrke fram et sportsklatremiljø, selv med flere av landets fineste crag i nærheten. De viser til at talentene reiser til andre steder av landet for å finne et aktivt treningsmiljø, at nesten ingen fra BRV deltar i konkurranser og at klubben altså ikke har greid å bygge tilfredsstillende innendørs treningsmuligheter.

I Rogaland føles deler av kritikken fremmed, mens andre deler av den sikkert er på sin plass. Eksil-BRV'erne gjør en feil ved å sammenligne BRV med det nye klatremiljøet de har havnet i. BRV har aldri vært noe annet enn et sosialt forum for folk som har glede av å klatre. Det står ingenting i vedtektene hvor hardt det skal klatres.

Det hevdes at BRV ikke har rom for et aktivt, rendyrket konkurransemiljø. På den annen side er det ingen tvil om at talenter som dukker opp, blir tatt imot sosialt og oppmuntret til å trene riktig. Til syvende og sist er det opp til den enkelte å tilegne seg den

kunnskap og de ferdigheter som må til for å hevde seg som konkurranseklatrer. Det er også et faktum at mange av de klatretalentene Rogaland har fostret, har flyttet fra byen på grunn av studier o.l.

På 90-tallet har klubben forsøkt å føre en bevisst boltepolitikk og sponset utviklingen av nye crag inntil det naive. Egen boremaskin er blitt innkjøpt. Styret bestemte seg til slutt for å sponse bolter etter skjønn; for å hindre misbruk, og for å ha muligheten til å støtte utviklingen av ruter på flere nivå.

Samtidig må alle i BRV erkjenne at klubben er en slumrende kjempe sett i forhold til klatremulighetene i distriktet. Og kanskje er det et tankekors at Rogaland ikke har produsert flere sportsklatrere på nasjonalt nivå.

Totalt sett er det ikke mange aktive medlemmer i BRV, folk som trener og drar på tur jevnlig. Hvor mange i klubben klatrer oftere enn en gang i uken? For de mest aktive har det alltid vært og er det fremdeles et mysterium hvorfor ikke flere klatrer i Rogaland. Klubben begynner pr. høsten 1995 å nærme seg 200 medlemmer! Hvor er alle sammen? Etter oppmøtet på Dale-hammeren og i siloen å dømme, er disse stedene det beste distriktet har å by på. Å være to mann alene på Bersagel en fin sommerkveld, oppleves som nesten uvirkelig. Og er det bare 10-12 mann som jevnlig tar turen til Dirdalsveggen - en av Norges aller fineste klipper? Eller er det BRV-styret som ikke følger med? Akkurat de spørsmålene står like fast nå som for to år siden, da Bratte Rogalands Venner talte 87 medlemmer.

Klubben kunne nok ha drevet en mer aktiv rekruttering, arbeidet for å vokse seg større og dermed kunne dyrke fram flere talenter. Men BRVs holdning har bare stått klarere og klarere fram, inntil den ble styrevedtatt nå i 1995: Klubben skal ikke fokusere spesielt på rekruttering, og heller ikke delta på «aktivitetsdager» hvor klatring er inkludert. Fjellklatring er noe du starter med fordi du er genuint interessert. Fjellsport krever bevisste utøvere med gode kunnskaper om sikkerhet og kameratredning. Sånn sett har BRV mer enn nok med seg selv og sine egne kursdeltakerne, og har ingen interesse av å bli større. Klubben er lykkelig som liten inntil det motsatte er bevist.

fordi medlemsmassen har økt. BRV legger kollektivt langt flere høydemetre under seg nå. Men det er stort sett i kjent terreng, etter andres rutebeskrivelser. BRV-pionerene drev nybrottsarbeid. De opplevde Klondyke-stemming. En helg uten en ny rute var en mislykket helg! Den ånden er det knapt en håndfull klatrere i BRV i dag som holder i hevd. Den harde kjernen i dag er hellig overbevist om at det ikke er slutt på de «gode, gamle dagene».

Pionerende var heldige, de kom til totalt urørt land. Men Rogaland har fremdeles enorme mengder urørt granitt, enten du jakter på crag eller fjellvegg. Gjennomgangsmelodien blant veteranene er:

«Du kan fremdeles klatre nye ruter i Rogaland. Hver helg. Hvis du vil.»

Klatreaktiviteten totalt sett er likevel høyere i dag. Mange av de gamle rutene får langt flere repeteringer enn de gjorde før,

A NORSE SAGA

natural break well to the right of the nose of the buttress till at half height they were stopped by some horrendous off-width cracks and chimneys.

Fortunately it was possible to drive some distance along the opposite rim of the fjord and get a good view of the line of cliffs. The Western Bastion was picked out perfectly in the afternoon sun and a route looked not only possible but really classic. A vast ramp to the right of the buttress appeared to offer a feasible descent. That evening we walked in along the rim of the Kjerag cliffs. If an obvious vantage point presented itself we would descend for a better look at the crags we were walking above. The rock was bathed in golden light from the low sun and the view was majestic. Never have I seen such an impressive line of cliffs. Long sections appeared impregnable and where natural lines occurred they looked futuristic — ob moves going on forever!

looked. It seemed we might have backed
loser until I noticed that some shallow
cracks in the right wall of the groov
offered hope. Fifty feet of bold wall climb
ing, bolstered by manky wires, led to a
point at which still bolder and harder
climbing was demanded. Given our situ
ation I had doubts about sticking my ne
ck too far and was half contempla
ting retreat when I noticed a slot above
which might take a peg. Sure enough,
I put the four pegs we carried in to it,
silt and gave the confidence to press on u
ntil we were pitched in a hanging stance.

Horrifying

Prospects did not look good from here. The flared off-widths attempted by Fivelsdal would have been horrifying even in the dry — now they were steaming with spring melt water and looked unclimbable by any means. Our only chance of continuing was to get onto a different line, and there did indeed appear to be a vague traverse line leading upwards around a corner out of sight. It is hard to say what makes certain routes classic, but there is often something benevolent about them: weaknesses seem to link up in a more pleasing way than you would expect by the law of averages. Such was the case here — the traverse was a key pitch of 5b and led to a smooth, clean

At de tør

Rogaland har hatt to klatreulykker den siste måneden, men det klatres som aldri før i fjellene våre

Risikofyldt idrett: Lek med døden — eller noe mer?

Artikkelserie
i Aftenbladet

...forskjellige

[illegible]

17. BRV PÅ TRYKK

- HISTORIEN OM «KLATRE-NORGES BEST BEVÅRTE HEMMELIGHET»

«Klatrehistorien i Rogaland er bemerkelsesverdig kort, alle de flotte mulighetene i Stavanger omegn tatt i betraktning», skriver Nils Engelstad i sin toårs-rapport mars 1982. De første registrerte rutene hadde blitt gått bare fire år tidligere, og det var briter og andre innflyttere som gikk i bresjen.

Et u-land

På den tiden i Rogaland fantes det ingen stolte fjellsporttradisjoner, ingen historiske førstebestigninger fra forrige århundre, ingen Slingsby, Arne Næss eller P.W. Zappfe, ingen kjente turistforeningsårbøker eller andre falmede nedtegnelser som omtalte klatring - ingenting, rett og slett. Klatreklubben Bratte Rogalands Venner ble stiftet 15 år etter at Trollveggen ble besteget, og lenge etter at de fleste større klatreområdene i Norge hadde hatt aktiv klubbvirksomhet i flere år.

Rogaland var et u-land i klatre-Norge.

Men ryktene spredde seg fort, først og fremst verbalt innad i Norges begrensede klatremiljø. I tillegg var Nils Engelstad & co relativt flittige med å sende inn stoff til Norklatt, enten det gjaldt stoff til klubbspaltene eller større reportasjer. Etterhvert satte BRV også sine spor i lokalpressa, ganske kraftige spor. Engelstad nølte ikke med å stikke innom Stavanger Aftenblad med stoff og bilder etter å ha vært på tur. Han hadde et sterkt ønske om å fortelle om de intense naturopplevelsene fra bratte Rogaland. De innfødte måtte vekkes til live.

Mengden av avisartikler i Dalane Tidende Stavanger Aftenblad, Haugesunds Avis og andre lokalaviser er anseelig. (BRV har stort sett holdt seg til i Aftenbladet.) I tillegg kommer bidragene til Turistforeningens årbøker og Norsk Fjellsport 1983. Totalt skal man ikke se bort i fra at den spalteplassen som har kommet

Rogalandsklatringen til del i offentlige publikasjoner, overstiger den informasjonsmengden klatremiljøet selv har produsert i form av medlemsblader og klubbinfo. Paradoksalt nok! (Vi ser her bort i fra Norklatt og klatreføreren.)

PR-kåte?

Interessant er det også at det ofte er BRV'ere selv som har skrevet reportasjene i aviser og årbøker. Hva betyr det? At Bratte Rogalands Venner er PR-kåte overfor omverdenen, men overlater informasjonsbehovet internt i klubben til styre og tillitsmenn? Neppe. Tvert i mot har det i BRVs historie vært tradisjon å holde nøktern profil overfor pressen, og heller åpne kjeften når man føler man virkelig har noe å fortelle om.

Likefullt er det ingen tvil om at det er mer spennende å skrive om sine klatreopplevelser til Stavanger Aftenblad eller Norklatt, enn i Bratte Blekkå. Aller kjekkest er det jo å vise lysbilder og «skroyda» på medlemsmøtene, men det er en annen historie.

I et forsøk på å gi et innblikk i hva Bratte Rogalands Venner dreier seg om - klubbens innerste (u)vesen - tar vi for oss det Blekkeredaksjonen har kommet over av bratte Rogaland på trykk. Norklatt, aviser og det øvrige behandles atskilt. Underveis kan det være interessant å få be- eller avkreftet myten om at Rogalandsklatrere alltid roper høyest om sitt eget fjell...

17 a) BRV i Norklatt

Overraskende å oppdage hvor ofte BRV er nevnt i Norklatt/Norsk Klatring (NK). Vi har talt 35 utgaver med opplysninger eller bilder av BRV-opprinnelse, det vil si i rundt regnet halvparten av alle Norklatt som er gitt ut. Som oftest er det snakk om klubbrapporter, men også enkelte større reportasjer har funnet veien til NK-spaltene,

De to første innleggene om Rogalandsklatring i Norklatt:

ROGALAND KLATRELOKK

er det uformelle navnet på en interessesfære i Stavanger. Den har til hensikt å lokke klatreinteresserte til denne delen av landet eller få de som måtte være her til å gi lyd fra seg.

Forelepis er vi 1 stk. medlemmer med enda færre statutter og kroner i kassa. Hensikten med denne lokken er å få rettet på det første tallet og bli plassert på klatrekartet.

Stavanger er kanskje ikke det man forbinder med smørøyet for alpint

terreng og miljø. Men husk: byen og distriktet ligger på overgangen til Vestlandet, og vi kan løkke med Lysefjordgranitt med båttinnsteg, uvegeterte og storkupert heier, Folgefonna nærmere enn du tror, og øvelsesknauser og -venner bare en ferje unna.

Så forfærdes ikke om du kommer fra nord eller øst - de to vesentligste forutsetninger for klatring finnes også her.

Nils Engelstad
Postboks 510
4001 Stavanger
tlf. 045-29580

TIL TAU MED TAU - og Norges flotteste klatrefelt ?

NILS ENGELSTAD

Dersom et norsk klatre/treningsfelt oppfylte følgende betingelser:

- 1) under én times reise fra by/tettsted
- 2) ingen anmarsj
- 3) fast granitt velegnet for muttere og nøtter
- 4) 1 km bredt og $\frac{1}{2}$ km høyt
- 5) et utall av rutemuligheter
- 6) valg mellom lette og vanskelige taulengder både i nedre halvdel (f.eks. sva med riss) og øvre (f.eks. vagger med "escape"-kløft midt i)
- 7) sørvendt
- 8) ustrabasiøs nedtur

kunne man da tillate seg å kalle det Norges flotteste?

Jeg har bodd i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, men det er mitt nåværende bosted, Stavanger, som er nabo til et klatrefelt som ikke bare fyller disse åtte betingelser, men som herved er beskrevet v.h.a. dem.

Det gjelder fjellet Svåo, 40 min fergetur (til Tau) og 10 min kjøring fra Stavanger sentrum. Feltet ble "åpnet" i høst med en 16 taulengders tur som startet med første selvforankring i støtfangeren!

Ikke mer Rogalands-skryt i denne omgang. La de to bildene bidra litt med å besvare utgangsspørsmålet, eller bedre - kom og døm for deg selv.

Forste sva-taulengde -
Fotografen står på asfaltert
riktaut uten teledåse.
Foto M. Berge

Endeprofil på det 1 km lange
Svåo-fjellet. Foto M. Berge

ikke minst på 90-tallet. Inntil videre mangler Blekke-redaksjonen de 10 første utgavene av Norklatt, men de dekker tiden før BRV ble stiftet. Etter desember 1979 er det bare et par Norklatt som ikke er gjennomgått.

Norklatt var Norges og vel Skandinavias eneste klatremagasin gjennom hele 80-tallet, og i hvert fall det eneste felles forum for det norske klatremiljøet. BRV begynte med klubbabonnement i 1992, slik at alle som betalte kontingent også fikk Norklatt. Dermed er Norklatt og fornyelsen Norsk Klatring blitt allemannseie.

Vi nevner kronologisk hvert enkelt NK-nummer hvor BRV står omtalt, med et kort innholdsreferat.

- NK 9 (desember 1978). «Rogaland klatrelukk», Nils Engelstads skrik etter klatrekompiser i Rogaland, det første signal fra Rogaland i Norklatt. Gjengitt i sin helhet forrige side.
- NK 13 (desember 1979). Halvannen side med artikkel og to bilder fra Tauveggen. Gjengitt i sin helhet forrige side.
- NK 14 (mai 1980). Den første klubb rapporten fra BRV. Engelstad melder om «en kjerne på 4-5 mann som gasser seg Stavangers muligheter». Dickens, «Stavangers pubbeste pub», er stamsted fra starten.
- NK 15 (desember 80). Klubb rapport. Tar for seg «det første store klatreåret» som er beskrevet tidligere.
- NK 19 (oktober 1982). Invitasjon til klatresamling i Lysebotn juli-83. Nils Engelstad lokker med tørre granittvegger (forhåpentligvis), modne moreller
- NK 20 (desember 1982). Klubb rapport. Et sammendrag av de første års rapportene til Engelstad. To sider, tre bilder og et kart.
- NK 21 (mars 1983). Ny artikkel om Tau, denne gangen ved Per

Markestad. Han melder om 13 ruter, hvor bare en er repetert. Videre etterlyses det klatrebesøk. *«Det er lett for oss i utkanten å miste kontakten med klatremiljøene i resten av landet, så ta gjerne med dere klatreutstyr, pågangsmot og kalkposen (det er ikke forbudt her), og legg turen til Stavanger for å prøve noe nytt.»* To og en halv side, tre bilder.

- NK 22 (juni'83). Tre BRV-relaterte innlegg:

1. En seks-siders artikkel om en av de første store helikopterredningsaksjonene i norsk fjellsportmiljø, da Nils Engelstad og Bjarne Schmidt måtte hentes ned fra Store Skagastølstind (se utklipp).

2. Oppfølging av den planlagte Lysebotn-samlingen. («Oppmøte senest kl.12 for ølkjøp».) En spalte.

3. Første (og eneste?) klubb rapport fra Haugaland klatrelag. Håkon Hansen bruker en halv side på å fortelle om Kreppene, Espevik og Nord-Rogalands bratte herligheter.

Det han ikke forteller er historien om kristtorn-busken i Espevik. Hansen hogg nemlig ned en gammel kristtorn-busk som var fem meter høy og fredet. Grunngiving: Den sto i veien for rutene hans.

- NK 23 (oktober'83). BRV-rapport, nå også med egen friends-logo. Det fortelles om sommerens Lysebotn-samling («seks klatrere i Lysebotn kombinert med koneri, båtturer og bading») og utgivelse av Rogaland-fører. Trekvart side med klatrebilde.

- NK 24 (januar'84). Isklatrebilde side 2 (Harald Bjørgen på en foss, fotograf Engelstad) og klubb rapport. Halvannen side til sammen, med to sommerbilder. Det ene er fra Fløyrlisvaet i Lysefjorden, det andre fra Håkon Hansens «gjennombruddsbestigning» på «Envenom» (6, Fivelsdal), Dale. I samme klubb rapport foreslår Håkon navneendring på Norklatt til «OPP»,

I anledning den historiske redningsaksjonen, ble Bjarne Schmidt og Nils Engelstad høytidelig overlevert hvert sitt lille redningshelikopter under Norsk Tindeklubs jubileumsmiddag i april.

eventuelt med undertittel «Norges klatretidsskrift».

- NK 25 (mars'84). Halvannen sides BRV-rapport fra Engelstad. Vinteren var kald, og Nils gir to «hotte tips» om ubestegne fosser. «Vi sender kartbladnavn og geografiske koordinater til høystbydende -» skriver han. Videre rapporteres det om planer for innendørsvegg. Engelstads P.S. med kommentarer om navneforslaget «OPP» gjengis her:

Nils Engelstad

P.S. Fleiping med vårt navneforslag *Opp* for herværende publikasjon frabes! Det er det beste forslaget hittil (riktignok fordi det er det eneste). Når det gjelder navnet NorKlatt lyder det ok fordi det er blitt gammel vane. I uvante ører høres det derimot ut som tidsskriftet til *Nordens Septikk* — og *Kloakkforbund*. Ære være eksistensen av et slikt forbund, men assosiasjonen er uheldig — så jævlig ser vel ikke engang landets mest benyttede klatrefelt ut — ennå. Vekk med driten!

- NK 26 (juni'84). Trekvart sides BRV-rapport signert «Styret».

Påskesamlingen i Dirdal ble dårlig besøkt, men det inviteres til ny samling på Tau i september. Det meldes også om to klatreuhell, det ene av alvorlig karakter. (Se kapittelet «Uhellene»).

- NK 29 (mai'85). To innlegg, til sammen vel en side. Først en invitasjon til samling i Dirdal. Lenger bak klubb rapport fra Per Markestad som spør: «Hvorfor dra til syden på FERie når du kan dra til Rogaland på Fire.» Markestad forteller om endringen i interessen til korte og vanskelige ruter: «De 1015 taulengders rutene med ofte sterkt varierende kvalitet har fått mindre oppmerksomhet.» Nå er det Dale og Dirdal det gjelder. Nils Engelstad forlot Stavanger tidlig i 1986.
- NK 31 (oktober'85?). Vel en sides klubb rapport med ett bilde (Håkon Staver førstebestiger «Samsara», 7- på Dale). Håkon Hansen melder om «enorm aktivitet» på Dale med innføringen av 8'er graden som et høydepunkt («Åpenbaringen», 8-, Henriksen). Nipper Harrison og Pat

Littlejohn har også vært innom Rogaland og satt nye standarder når det gjelder hårete on-sighting. Men også lokale klatrere kunne klatre tungt kilesikret, beviste Per Markestad ved å gå «Fest for nervene (7+)». Vårens klatrekurs skal også ha vært en suksess, hvor «opptil flere av deltakerne har fortsatt.».

- NK 35 (oktober'86). To innlegg, det første et helsides svar fra to svensker på en Per Markestad-artikkel fra NK 34, som vi mangler. Lenger bak er det en fyldig klubbrapport: *«I fjor var det året Rogaland og spesielt Dale blei oppdaga av resten av Norge (og forsåvidt også av England). Men i år har det vært omvendt. Det har vært lite besøk og det er rogalandsklaterne som har stått for nivåhevinga. Og ikke nok med det, det er også nye og yngre klatrere som har overtatt initiativet.»* Markestad mener Håkon Hansen og Alv Borge, som hadde kommet i gang for alvor. Alv hadde knapt klatret ett år da han ledet «Bøygen» (7+) og brakk seg på «Alvedans» (8), en linje Leif Henriksen aldri fullførte. Bernt Ove Reinertsen startet å klatre i 1985 og blir allerede nevnt som en up and coming man.
- NK 37 (mars'87). Håkon Hansen melder om «en lang, kald og kjedelig vinter med mye innendørstrening og lite isklattring.» Han finner «Friksjonshysteriet» (8) fra Espevik verd å nevne, og ellers lite nytt. Trekvart side med ett bilde.
- NK 38 (juni'87). En artikkel signert kommende BRV'er Olav Båsen om førstebestigningen av Nordveggen på Blåstolen i Møre og Romsdal. Overskriften lyder «Nordveggen på Blåstolen - neppe noen klassiker», og resten av artikkelen er også underholdende lesning: *«Syv, åtte meters utklattring på 6+ og 7-. Enkelte av de beste mellomforankringene er også her isskruer i frosne mosedotter. Ved å unngå risset mest mulig, unngikk vi*

også løst fjell.» Til sammen fire sider med fire bilder og en ruteskisse.

- NK 40 (desember'87, klubbnummer Tromsø Klatreklubb). BRV-rapport fra Bernt Ove Reinertsen. Igjen står sportsklattringen i fokus. Årets bragder er Alv Borge «Kvantespranget» (8+) og Håkon Hansens «Stimulator» (9-), men også flere andre tunge ruter er blitt ledet eller repetert («Tøffe tøff» 8+, «Imperiet» 7+, «Frihetens Øyeblikk» 7+). Reinertsen sjøl var en av de mest aktive i denne perioden, som vel kan kalles Dales storhetstid.
- NK 42 (juni 1988). Ny klubbrapport, denne gang ført i pennen av Ture Bjørgen. Klatreveggen i Svømmehallen og franske treningsprinsipper på planken har gitt BRV-medlemmene økt fingerstyrke og fornyet selvtillit. Stor reiseaktivitet sydover (Calpe, Chulilla, Montanejos), og Håkon Hansen har gått «Taboo» 8a+ i Buoux. Vintersesongen var som ellers siste halvdel av 80-tallet: *«Utover et par famlende bilturer til potensiell is som ikke var tilstede, er der intet å berette.»*
- NK 47 (september'89). Håkon Hansen er den første BRV'er på forsiden av Norklatt, og portretteres over seks sider inni bladet. Intervjuer: Bernt Ove Reinertsen. Hansen beskriver livet som klatrebums, og om sine første erfaringer som konkurranseklattrer. Hansen hadde på den tiden opparbeidet seg posisjonen som Norges sportsklattrer nummer 1, en posisjon han langt på vei beholder i dag. I mellomtiden har han også fått større interesse for tradisjonell fjellklattring, delvis også i store høyder.
- NK 48 (desember'89). Fire sider, seks bilder og to kart om Oltedal. Forfattere Hansen & Reinertsen. Dale var ikke bratt nok lenger, og Oltedal (hovedveggen og steinene) åpnet en

helt ny klatreverden til Rogaland å være.

- NK 49 (mars'90). Halvsides klubb rapport fra Olav Båsen, som nylig hadde kommet til byen sammen med brattinger fra andre kanter av landet. BRV har tydelig fått en saftig innsprøyting i medlemsmassen, for rapporten er fyldig: Anleggsarbeidet i Oltedal fortsatte for fullt, og 25 deltok på klatresamling i Dirdal. Likevel er det sportsklatring som er Tingen: «Av 25 deltagere dro over halvparten til Oltedal for å bruke kalkposen. Dirdalsveggen med sine 5 taulengder blir av mange regnet som storvegg, og lite interessant.» Ture Bjørgen har dradd nytte av fingertreningen og åpnet flere nye smått klassiske ruter på Dale: «Limbo» 7-, «Tremor» 7 og «Valium» 7+ er noen. Tradisjonell kilesikret klatring tar seg opp igjen med nye ruter blant annet på Skeisfjell, Drangedalen, Røssdalen og Vinddalen. Båsen og Are Bjørnsgaard gjorde også et forsøk på ny rute på Kjerag, det første siden 1985. Håkon Hansen har ledet 8b i Frankrike («La Mission»), mens andre medlemmer har vært i Finale med isøks og stegjern, i Yosemite på the Shield, i Marokko, i Romsdal og i Tromsø. Verden utenfor bratte Rogaland er oppdaget for alvor. Men den sosiale aktiviteten hjemme er høyere enn noen gang: «Vi har holdt to klatrekurs, diverse møter, samt to gedigne fester.»

- NK 53 (april 1991). Olav Båsen følger opp med ny fyldig klubb rapport. Vinddalen har vært hyppig besøkt, Oltedal passerer 50 ruter, egen jentesamling avviklet i Maudal, to kurs med til sammen 40 deltakere, klatreutflukter til Polen (Båsen & Leif Jensen) og fellessamling i Gandia utenfor Benidorm, Spania hvor faktisk 10 ivrige sjeler møtte opp. Og, ikke minst, klubben har fått sin egen innendørs klatrevegg i siloen på Skadberg. Hvilket framskritt!

Vinterklimaet hadde også tatt seg sammen igjen, og bød på de beste isforholdene på fem-seks år.

NK 55 (oktober 1991). Egen artikkel om klippeklatring ved Stavanger, med fokus på nyoppdagede Bersagel. BRV blir for første gang beæret med egen utsendt NK-skribent. Under overskriften «Stavanger - byen jeg ikke forlot» tar Leif Håvar Kvande for seg Rogalands nye renomme som klippeklatreparadis. Han forteller om Finale- og Buoux-aktige opplevelser og 32 grader i skyggen, om velsikret kvalitetsklatring på moderne bolter og om korte anmarsjer. «Moralen er», skriver han: «Det finnes unnskyldninger for ikke å reise til Stavanger, men de er ikke gode nok!» Seks bilder og ett kart ledsager artikkelen.

- NK 57 (mars 1992). Nok en BRV-forside, denne gang med Leif Jensen og Are Bjørnsgaard i gang med 60-meters risset på Kjerag. Guttene leverer selv stoff og bilder til den fire og en halv sider lange artikkelen. Den omhandler historien om Kjerag og deres egen lange, spennende tur fra startproblemene i Lysebotn (propellen som datt av og tauet som kilte seg like før toppen). Klubb rapporten i samme nummer er lang (fire tettskrevne spalter) og melder om utstrakt reisevirksomhet (Hurrungane, Molladalen, Trollveggen, Hollenderne, Buoux, Verdon, Ceuse, Korsika, Chamonix, Montanejos og El Chorro) samt stadig utvikling av Dale, Bersagel, Stangeland (RIP) og Oltedal. Lenger bak i samme NK inviteres det til samling i Rogaland, en invitasjon i god BRV-stil med uhemmet skildring av distriktets klatremuligheter. NK-redaktøren er ikke helt med på notene og appellerer til leseren om å lese NK 55 for «en mer nøktern og objektiv beskrivelse av klatremulighetene i dette området...» Har han egentlig vært i Rogaland?

- NK 59 (oktober'92). Klubbrapport fra formann Jensen. *«Aktiviteten i Rogaland har vært brukbar i sommer selv om det er en liten håndfull aktive som har stått for det meste.»* Største heder går til Alv Borge og hans leding av «Villdyret», 9 blank i Oltedal. Ellers meldes det om eksotiske reisemål: Kilimanjaro, Tadsjikistan/Kirgistan, Romsdal (Hornaksla-samling) og Skagadalen (Hurrungane). Tau og Hunnedalen fikk også sine første nye ruter på lang tid.

- NK 60 (desember'92). Egen artikkel om det nye feltet Kårstø i Nord-Rogaland. Fire sider, fire bilder, to av dem i farger. Humoren dyrkes i «Soga om Kårstø».

- NK 61 (mars'93). BRV-rapport fra Sverre Brandsberg-Dahl. En side, ett bilde. BRV-ekspedisjonen til Sør-Amerika (Aconcagua), treningsseminar med Marius Morstad og ny invitasjon til Gloppedalssamling er blant det som nevnes.

- NK 63 (november'93). To-siders Bolivia-artikkel og klubbrapport. Gry & Gry (Naaden og Espedal) leverer det første NK-bidraget fra kvinnelige BRV-medlemmer. Artikkelen tar for seg veien opp på Cerro Charquini (5392). Jentene unnlater ikke å bemerke at deres mannlige reisefølge på Huayna Potosi (6088) *ikke* kom opp. Som rett er. Klubbrapporten er ved Morten Diesen og tar for seg videreutvikling av Dirdalsveggen, Taupillaren, Gloppedalen og oppdagelsen av Europaveggen, Dansen og ikke minst Jøssingfjord. Diesen oppgir også medlemsstatus: 87.

- NoK 1&2 1994. Nytt navn og nytt format på Norklatt, som har fått Eks-BRV medlem Geir Arne Bore som sentralt redaksjonsmedlem. BRV bidrar med klubbrapport. Jøssingfjord står i fokus, både som klippefelt (hittil et dusin ruter,

hvorav Norges sjettede 9'er) og som teknisk paradisi i Profilveggen. Utenlands: Are Bjørnsgaard og Rolf Motland var på Mt.Kenya og Kilimanjaro. Vinteren 93/94 var en av de kaldeste på lenge, og isklattring kom i skuddet. BRV overtok driften av siloen, som er overfylt. Klubben vokser for alvor, og får også merke at høyskolestudentene på Ullandhaug vil klatre innendørs.

- NoK nr. 4 1994. En side BRV-info med bilde og ruteoversikt fra Gloppedal og nye ruter i Oltedal, på Dansen og Profilveggen i Jøssingfjord.

- NoK nr. 6 1995. Forsidebilde av Håkon Hansen på Norges tyngste rute «Flåklypa» (9) i Jøssingfjord. Inni følger fire helformat-sider om det nye, hotte craget. Hellingen i Jøssingfjord beskrives som «det manglende mellomledet» mellom glatte norske granittvegger (RFG) og bratt kalk-klattring. Etter Håkon Hansen-artikkelen følger Leif Jensens inntrykk om Profilveggen som ble sendt inn uavhengig. Reportasjen som sto på trykk, var ikke ment slik fra forfatterens side. Lenger bak er det levert en klubbrapport med hovedvekt på vinterlige aktiviteter, nye innendørsvegger og reisevirksomhet til Tenerife og de franske alper (pudderferie).

- NoK nr. 7 1995. Indeks for Norklatt og Norsk Klattring med lokale stikkord som «Kjerag», «Oltedal» og «Rogaland». Oversikten du holder i hånden er mer detaljert og skal favne alt om BRV. I samme blad noterer vi at Håkon Hansen er blitt BRVs første norgesmester. En fortjent seier etter å ha ligget i norgestoppen i flere år.

- NoK nr. 8 1995. To sider og tre bilder om Rogaland i «Småstein»-spalta. «Nye ruter på Kjerag» og «Ruterazzia i Rogaland» heter artiklene.

- NoK nr.9 1995. Soga om «Nordøstpassasjen» til Båsen/Jensen/Bjorgen på Kjerag har fått et flersiders fargeoppslag. Lenger bak i samme nummer har Sindre Bø/Leif Jensen/Annika Klippenberg levert en flersiders reportasje i farger fra Tenerife.

BRV og Norklatt så langt. Det skal opplyses at en del innsendt BRV-stoff er blitt refusert av NK-redaksjonen opp igjennom årene. Det skyldes både stoffprioritering og generelt rot. Blant annet gjelder det en Ture Bjorgen-reportasje fra BRV-samlingen i Spania, samt en 11 sider lang artikkel om Aconcagua-ekspedisjonen til Børge Brubæk & co. Den siste er en meget fyldig sak med faktadel og nyttig informasjon for de som har tenkt seg til Andesfjellene.

17 b) Internasjonalt

Det er ikke mye skrevet om BRV i klatremagasiner utenfor Norge, ikke som vi kjenner til i hvert fall. I boken «Big Wall Climbing» fra 1974 siterer Doug Scott Tony Howard: *«You ask about big walls in Norway - well I know a place that has one superb wall, right out of a fjord, vertical then overhanging - but thats a secret!!»*

I en artikkel i Stavanger Aftenblad fra 1984 henvises det til et amerikansk klatretidsskrift som skal ha skrevet om «Tysdalsfeltet» (Tau), uten at noen kjenner nærmere til saken.

Norsk Klatring fikk i 1995 en henvendelse fra britiske High om Jøssingfjord-stoff, uten at det heller har resultert i noen artikkel så langt.

Derimot finnes det en bredt anlagt artikkel i britiske Climber fra 1987, hvor Pat Littlejohn skriver om bestigningen av Kjerags Vestlige Bastion to år tidligere. Med tittelen «A Norse Saga» tar Littlejohn oss med på hans erfaringer med bratte Norge fra 1973 og framover.

«If only Norway was blessed with a Californian climate, not many of us in the U.K. would bother to take a rock climbing holiday anywhere else.»

Hovedankepunktet til Littlejohn er altså været. Han forsøkte å klatre Trollveggen i fri første gang i 1973, men snudde etter få taulengder - dassvåt. Men troen på norske fjell og klipper var stor. Littlejohn sammenligner Dale-feltet med Cookie Cliff i Yosemite.

Etter å ha fartet rundt i Nord-Norge i 1975 (*«we saw enough good climbing to last a lifetime, or a dozen lifetimes at the rate we were getting through it!»*), varte det 10 år før Littlejohn fant veien til Sørvest-Norge etter å ha blitt tipset av en svensk klatrer Jan Liliemark (opphavet til «swedes»-rutene i føreren?). Ifølge Littlejohn var Sørvest-Norge *«gaining a reputation as the prime 'climbers playground' thanks to its superb rock, easy access, relatively good weather and the great variety of crags to suit every mood and taste, from big walls to limitless one pitch routes on the coast.»*

Det er som å høre Nils Engelstad, som Littlejohn aldri møtte. Rogaland oppnådde altså tidlig et rykte utenfor fylkes- og landegrensene, et rykte som sikkert er ukjent for mange av oss innfødte. Men Littlejohn var også andre steder i verden. I et flersiders skyggeportrett i On the Edge 51 fra 1995, gjennomgås Littlejohns merittliste gjennom 30 år med onsighting. Rogaland er ikke nevnt.

I «A Norse Saga» heter det at våren 1985 *«a strong team as Cardiff could muster (Dick Renshaw, Lyndsey Foulkes, Steve Jones and myself) set sail for Stavanger on the good ship Venus (straight up)!»* Første dag tilbrakte gjengen på Dale med repetering av «Valhalla» (7-) og ny rute «Clattering in Rogaland» (7+) for kursen ble satt mot Lysefjorden og Kjerag.

«The Western Bastion was picked out perfectly in the afternoon sun and a route looked not only possible but really classic.»

Samme kveld gikk Littlejohn & co inn fra Øygardsstølen for å besiktige Kjerag fra oven:

«Never have I seen such an impressive line of cliffs. Long sections appeared impregnable and where natural lines occurred they looked futuristic - 6b moves going on forever!»

Gjengen overnattet på toppen og rappellerte ned hangedalen til innsteget. Littlejohn & Jones valgte en rute nærmest

the areas dries up faster than others after a shower. Bergsgaard
probably the driest areas after a rainy day.
paale@math.uio.no

14. Stavanger

- Many local crags. Big walls 500-1000 m high a few hours drive from Stavanger; Tau
- Hunnedalen, Dirdal, Skeisfjell, Espedalen, Kjerag.
- Climbing club: Bratte Rogalands Venner, Boks 437, 4001 Stavanger
- Guidebooks: Club and at "Stavanger Turistforening", Visiting address: Olav V's gt
- Postal address: Pb 239, 4001 Stavanger. Phone: 51 52 75 66
- Paal Ellingsens Climbing in Rogaland

Norse Saga

An account of the first ascent of the Western Bastion
of Kjerag in S.W. Norway. By Pat Littlejohn.

Bad weather can turn any climbers' paradise into the most dreary place imaginable. It is unwise to forget this fact when contemplating a trip to Norway. Only Norway was blessed with a California climate; not many of us in the U.K. would bother to take a rock climbing holiday anywhere else. The scope for climbing brilliant new routes is virtually unlimited. But as I discovered on my first two visits, when it rains there is not a drop and the rain over there can make the place seem positively arid.

Arnen Diesen (til høyre) og Gunnar Karlén våkner til morgensol
fellt til å henge i fjellvegger

Besettelsen

Lyseljorden, Kjerag.
En drøm for fjellklatrere
Frankie

Dagen renner gjennom

- byen jeg ikke

profilen, mens Renshaw & Foulkes startet vel hundre meter lenger til høyre. Littlejohn beskriver en stadig hardere og variabelt sikret klatring, inntil han når erkjennelsen:

«Given our situation I had doubts about sticking my neck out too far and was half contemplating retreat when I noticed a slot above me which might take a peg. Sure enough, one of the four pegs we carried went in to the hilt and gave the confidence to press on up this superb pitch to a hanging stance.»

Nå var kom gutta til stedet hvor Fivelsdal & co snudde to år før.

Littlejohn/Jones får selskap av Renshaw/Foulkes senere på kvelden, som kom opp den noe enklere ruta repetert av Bjørnsgaard/Jensen i 1991. Neste dag finner de traversen som leder dem inn i løsningen til topps:

«Pitch after pitch of high quality climbing unfolded - corners, grooves, jam cracks, off-widths, even the odd chimney, all on the same fault line and never harder than 5c, never easier than 5a. One pitch stunned us with its perfection - a flawless crack soaring 60 metres up a smooth wall; perfect jams or perfect layback according to taste

(«60-meters risset»). We kept thinking we'd cracked it only to be confronted with another problem, and as the angle eased the holds diminished so the interest was maintained right to the top.»

Pat Littlejohn håper værgudene smiler neste gang han kommer til Norge også.

17 c) BRV i pressa

BRV har samlet samtlige presseutklipp i en egen klippmappe for de som måtte være interessert. Vi tar for oss et utvalg.

Den aller første avisartikkelen om klatrere fra Rogaland vi kjenner til, sto på trykk i Stavanger Aftenblad lørdag 1. september 1979, altså før BRV ble stiftet. På Tenpenn-siden har Steffen Wesnes, Bjørn Eie og Per B. Haavik fått hovedoppslaget om sin tur til Matterhorn. De har havnet i godt selskap: Andre artikler på samme side handler om Abbas siste turne, en ny «feiende god disco-låt» fra Cliff Richard og ny plate fra Frank Sinatra.

Steffen & co forteller om den 15 timer lange turen opp på «Europas mest ettertraktede fjelltopp». Trioen var i Sveits i anledning et klatrekurs hvor de blant annet lærte om «steinklatring», fremgår det av artikkelen. Turen gikk forholdsvis u dramatisk, bortsett fra at Steffen fikk en fem kilo tung stein i knollen. «*Godt for ham at han hadde hjelm*» skriver journalist «åadne».

Guttene påstår i samme artikkel å ha vært inne i Lysefjorden og Austrumdalen og prøvd seg. I så fall dreier det seg om klatreaktivitet som ikke er registrert i Rogaland-føreren, som igjen understreker at det er mye vi ikke vet. Oppslaget i Aftenbladet har også fire bilder hvorav det ene viser noe som likner temmelig luftig teknisk klatring over et hustak.

Bare en uke senere, 8. september 1979, er det Rogalands Avis sin tur til å brette ut Wesnes & co. Denne gangen er det Steffen og Bjørn Eie som tilfeldigvis traff på RA-journalist Erik Thoring i Jotunheimen. Det resulterte i en helsides artikkel om klatring generelt.

BRV ble stiftet mars 1980. Allerede juli samme år trykket Aftenbladet to kortfattede artikler. De omhandler førstebestigningen av Kjerag - «Lysediagonalen» - og den smått

klassiske historien om skibrudne fjellklatrere som ble plukket opp av M/S «Lysefjord». (Mer om den historien i «BRV mellom stive permer».) Om bestigningen av Lysediagonalen, står det blant annet:

«12 timer brukte de på oppstigningen, og den ene av klatrerne, som har holdt på i 20 år, ga uttrykk for at det hadde vært en stritørn.»

Det første store oppslaget sto i Stavanger Aftenblad 7.mars 1981, snaut ett år etter BRV-stiftelsen i 1980, og gjengis her i sin helhet:

11.juli samme år har Aftenbladet en tospalter med overskriften «Ny seier til Prekestolen, Klatregruppe måtte gi opp» hvor forsøket til Nils Engelstad & co er kort beskrevet. I samme artikkel går det fram at en utenlandsk klatregruppe skulle bestige Prekestolen på oppdrag fra et kjent whisky-merke. «*Også disse måtte gi tapt for Høvlatonnå*» heter det i bladet.

Med tanke på at 95-sommerens forsøk på Prekestolen endte opp et godt stykke til siden, framstår granittblokka på Neverdalsfjellet fremdeles som ubestegen av klatrere, tross mange forsøk. Sideveggene på stolen har rissformasjoner, mens den overhengende frontveggen er et bolteprosjekt for framtiden.

Mens vi er inne på det: Prekestolen var også åstedet for det som trolig er BRVs andre medvirkning i en reklamefilm (1993?), da Morten Diesen og Sverre Brandsberg-Dahl topptauet nettopp frontveggen. En klassisk scene er hvor Diesen henger fra Prekestolkanten etter en arm, poserer, kalker grundig opp og vipper seg den siste halve meteren inn på plataet. I tillegg ble guttene flydd inn til Folgefonna for å gjøre en luftig eggtravers. Flotte scener - alt til internbruk i oljeselskapet Amoco. Den første gangen BRV medvirket i reklamefilm var rundt 1985 da to modeller ble sikret mens de satt på kanten av Prekestolstupet og spiste Freia Melkesjokolade

Tilbake til 80-tallet: Den 2.september samme år (1981) er Engelstad på farten igjen i Aftenbladet, denne gangen i et intervju om fjellklatring hvor journalisten ikke er kreditert. Bildet som ledsager artikkelen er fra traversen på båndet Dirdalsveggen: Personen som leder er Mike Blenkinsop. Intervjuet

Vil starte klatreklubb i Stavanger:

Siddiser til topps i Jotunheimen

RA

ERIK THORING

Er ikke dette galskap da? Dingle i et spinkelt tau i bratteste fjellveggen to tusen meter over havflata? Og attpåtil i råttent og rasfarlig fjell?

— Nei, galskap er det langt i fra, bedyrer Steffen Helgesen og Bjørn Eie begge 19 år og fra Stavanger. Her foregår all fjellklatring etter oppskriften og da er det ikke stort farligere enn trafikken i Stavanger.

Bjørn Eie (t.v.) og Steffen Helgesen studerer noen bolter og karabiner som ble funnet under bestigning av et 2000 meter høyt fjell. Utstyret er tysk og sannsynligvis fra krigens dager.

Bilde: Erik Thoring

De to Stavanger-guttene traff vår medarbeider midt i hjertet av Jotunheimen. Over 2000 meter høye tinder og skarpe fjellegger på alle bauger og kanter. For fjell-

klatrere et paradys, for oss vanlige foltravere en imponerende, men utilgjengelig fjellverden.

Steffen og Bjørn deltar på en ukes fjellklatrekurs arrangert av Jotunheimen Fjellscole. To rutinererte fjellklatrere står for sikker opplæring i de lumskete fjellene. Programmet inneholder alt fra vanlig friklatring uten tau og til teknisk klatring av høy vanskelighetsgrad. De mange breene i området gir også rikelig anledning til breklatring.

— Som de fleste turgående har vi alltid opplevd bestigning av fjelltopper som høydepunktet på fjellturen, sier Steffen og Bjørn. Etter hvert har lysten på å ta fatt på mer krevende fjelltopper bare blitt større.

Men det er ikke bare å kjøpe klatreutstyr og sette i gang på de mange og krevende fjellene i Rogaland. Her på kurset i Jotunheimen har vi lært det mest grunnleggende om utstyr og sikker klatreteknikk.

— Så nå står Lysefjordens fjellverden for tur?

Ja, hvorfor ikke? Men først skal vi på et par ukers klatrekurs i Sveits. Forøvrig håper vi at det kan bli et klatremiljø i Stavanger også. Vi er neppe de eneste som er betatt av denne sporten og utfordringer finnes det som kjent et uttall av i Rogaland, sier disse "dristige siddiser i de farlige fjell".

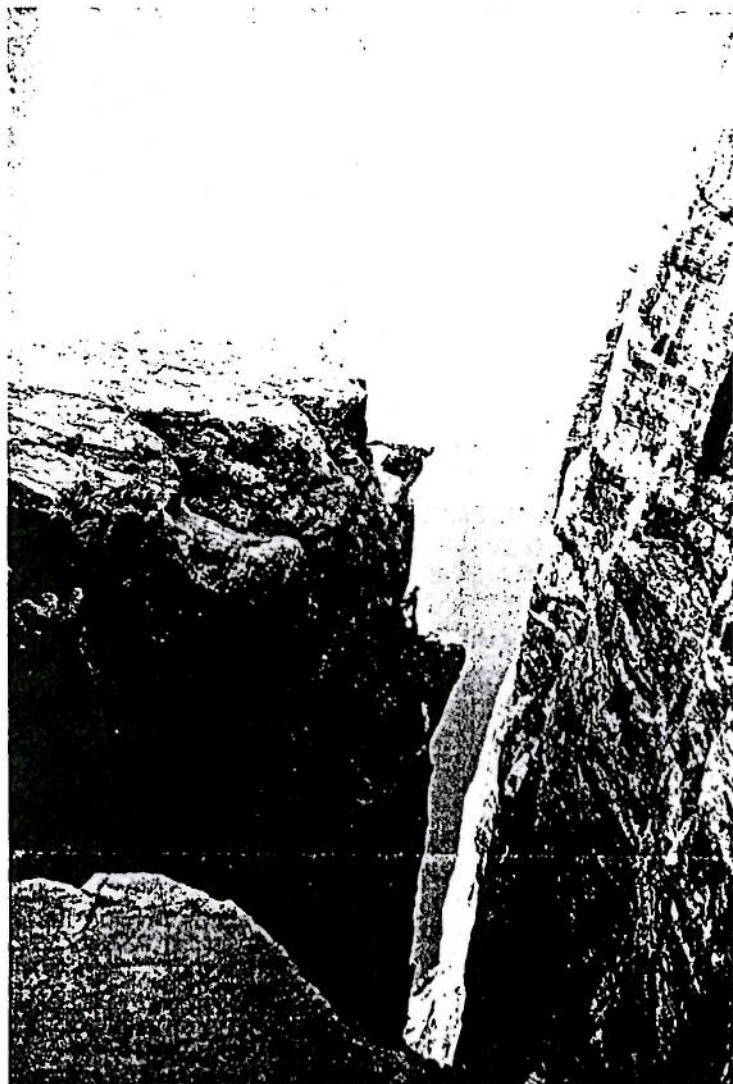
Leirungstinden på 2294 m ser fryktinngytende ut, men var blant de enklere tindene som ble besteget av de to Stavanger guttene. I bakgrunnen skimtes Bygdin og Tårntindene.

Torgensen

Bilde Erik Thoring.

Det er vinter i fjellet. Oppe i isrevnen er det kaldt og surt. Gården Motland skimtes så vidt langt der nede i avgrunnen. Øvstebødalen er dekket av tykk tåke, men de to karene i røde vinterklær tilbakelegger meter etter meter på det glatte underlaget. Noen klippehyller fullstendig dekket av is, er alt de har til fotfeste. Ned til bakken er det over 300 meter. De har ennå 200 meter igjen å klatre.

Rogaland har fått sin forening for fjellklatrere, og de mener at selveste Prekestolen vil bli besteget innen fem år

Nils Engelstad høyt oppe i klatreruta i Lyngdalsvatnet. 800 meter over Lyngdalsvatnet. Bildet er fra den i tillegg bestigningen av Kierga. Andre gang de forsøker seg, måtte de reise seg da de så bakken deres på knapt 600 meter under seg (Bildet: Richard Thomsen)

Klatrernes rike

Av Geir Sveen

Per Hauvik sikrer Nils Engelstad på den første taulengden på en rute i Espedalen i Forsand

- Nei, jeg er ingen dumdråsting våghals, svarer Nils Engelstad på Aftenbladets spørsmål. - For var jeg nok litt vågal, men ikke nå. Jeg har en plan, og minner om at de er godt utstyrt med jigger...

Nils Engelstad har klatret rundt om i hele landet - men også blint annet i Alpene, Canada og Marokko. Han står uttrykkelig fast at Stavanger er «moreret» for norsk klatresport. Han er opprinnelig trønder, men de tre siste årene har han bodd på Media ved Stavanger.

Gruppen «Bistrie Rogaland Venner» ble stiftet i Stavanger i 1978 på denne tid. Den teller nå 11 til femten aktive klatrere, hvorav fem er engelskmenn. For bare noen uker siden ble også «Rogaland Bre- og Klatrergruppe» dannet. Gruppen er tilsluttet Stavanger Turistforening. Den har allerede lagt opp et aktivt program. Det er Rogaland-fjellene som lokker, og Nils Engelstad forteller hvorfor:

- Bare om lag en times reise fra Stavanger sentrum er det flere klatremuligheter enn for noen annen større norsk by. Det er bare å parkere rett under fjellet og nærmest begynne oppstigningen fra bilen.

I tillegg er fjellet av granitt - drømmebergarten for klatrere. Fjellet er fast. Det har likevel mange og gode sprekker, som gjør det lett å klatre. Man må helt til opp i Nordland for å finne like god granitt.

- Og, fortsetter Nils Engelstad, det er ikke snakk om bare ett klatrefelt, men minst seks til sju felt, som hver karakke har til forskjellige ruter til topps.

Han nevner i tillegg Ottdal, Måldal, Dirdal, Hunnedalen, Øyadalen, Espedalen, Tydalsvatnet og ikke minst Lyngdalsvatnet. Og over alt varierer rutene fra skrånende av til vertikale fjellvegger.

Klatrere her i distriktet føler seg nærmest som moderne utgaver av oppdagelsesreisende. De er i alle fall pløssere når de klatrer seg opp på hyllet og ruter som aldri før har vært tråkket på av mennesker. Utfordringene venter flere steder, og det er langt fram for alle ruter er besteget. Folk har ennå ikke vært på alle klatrefeltene. Det at et helt klatrefelt ikke er rørt, høres til sjeldenhet. Selv i Norge hvor klatresporten ikke er så utbredt som i andre land.

Men det henger sammen med at klatrere

rundt om i landet ofte tenker på Rogaland som flate Jæren. Utendringer og da spesielt engelskmenn, har imidlertid fått øynene opp for våre fjell.

Vår tids mest kjente internasjonale klatrer, professor Arne Ness, skrev dette om fjellklatringen: «Jeg synes det er ubegripelig bevisst å være folk og oppmuntre dem til en sport som kan bli til så stor sorg for de pårørende».

- Vil man nå forandre denne lenge aksepterte regelen?

- Nei, men jeg synes folk kan få vite hva som foregår i fjellet. Da først kan vi ha håp om at de vil forstå sporten bedre. Den ser farlig ut, og den kan være farlig. Men stort sett hører vi bare om de gangene det går galt. Selv har jeg ikke hatt uhell på 20 år. Engelstad forklarer at 90 prosent av utstyret er med nettopp for å sikre, hindre skadelige fall. Ofte kan utstyret være fem til seks kilo.

- Den største gleden ved fjellklatring er

spenningen er helt spesiell. Sporten innebærer også til meget gode kamratskap og selvsagt til en spennende naturopplevelse.

Engelstad synes fjellklatringen er en total avskjuling fra de daglige systemene. Selv om han arbeider som geolog i et oljetema i Stavanger. Det kaller han seg papir-geolog, og det kan ikke på noen måte sammenliknes med å lukke i fjell.

Engelstad har klatret i de fleste fjellområdene i landet. Han har også spist ruter i Lyngen i Trøms, Samnanger og i Jostedal, men hvor vi har våre høyeste fjell. Mest oppokt vakte nok bildet da han sto oppreist på spissen av fjellnåla «Bladet» i de sunnmørske alper. Der oppga var det bare plass til en fot om gangen. Fjellets side er 20 meter høy, og den ligger 700 meter over havet.

Han har vært heldig med været på sine klatreturer. En gang skiller seg imidlertid ut. Da han klatret opp var en av de første norske som klatret til topps på den italienske siden av Mont Blanc i Alpene, ble de

overrasket av tåke og de måtte overnatte nærmest i lysgrytten like under toppen. Nils Engelstad lover seg med Ås at det var svært kaldt der opp i høyden, men at dette ble kompensert med en fantastisk vakker soloppgang og en vakker nedtur til Chamonix.

I Rogaland har han hatt flere fine turer i fjellene innover ved Tydalsvatnet i Strand. Dette terrenget karakteriseres klatrere som kjempelett. Rutene oppover til toppen heter blant annet «Taurus» og «Taurus».

Lyngdalsvatnet står i en spesiell stilling. Da de i sommer skulle bestige Kierga-ruten for andre gang, måtte de tære seg ned igjen da de så at rotstien 600 meter under dem var i ferd med å bli knust. Heldigvis kom M.B. «Lyngdals» fort, og den tok både båt og klatrere med seg til Lyngdalsvatnet.

- Når tar dere så fatt på Prekestolen?

- Jeg vil aldri at ved nye tekniske hjelpemidler vil selve stelen la seg klatre innen fem-åks år. Det lar seg gjøre via den gjennomtrengende sprekken som går parallelt med fjellet.

Han har selv studert sprekken og han står fast at mulighetene er til stede, men han tviler på om han selv vil delta på denne klatre-eksperimentet.

Det er blitt foreslått å klatre opp Prekestolen tidligere, men ingen har ennå lyktes.

- Men den nye trenden er nå å klatre i fasetter og ismønstre i fjell og ved skiløsses er det blant annet gode muligheter. Det 36 år gamle Nils Engelstad, som med rette er eponym for «Bistrie Rogaland Venner» Foreningens har to oppgaver. For det første må personen lykkes klatret en rute i Rogaland og for det andre må han ikke dø.

Nils Engelstad fra «Bistrie Rogaland Venner» i Lyngdalsvatnet. Bildet er fra den i tillegg bestigningen av Kierga. Andre gang de forsøker seg, måtte de reise seg da de så bakken deres på knapt 600 meter under seg (Bildet: Richard Thomsen)

dreier seg om klatring generelt, og Engelstad forsøker så godt han kan å svare på spørsmål av typen «*må en ha sertifikat for å drive klatring?*» En artig passasje er der Engelstad angivelig sier at 90 prosent av klatreutstyret «*medtas for å sikre klatrerne mot fall. Det er svært lite utstyr til å vinne høyde. Da kommer vi over på teknisk klatring, og det prøver vi helst å unngå.*»

Hvorpå journalisten svarer:

«Men er ikke utviklingen på den tekniske siden enorm?»

I siste avsnitt kommer Engelstad med et generelt råd til nybegynnere, som bekrefter dagens BRV-politikk med ikke å drive medlemsverving: «*Det (klatring) er en sport som ser farlig ut, og som også kan være det. Derfor er vi i BRV av den formening at vi ikke ønsker å reklamere for å få flere til å klatre. Men vi håper at de som er interessert henvender seg til oss, så skal vi hjelpe dem i vei.*»

Fra 1982 har BRV-arkivene to artikler. Den ene fra Dagbladet Rogaland, en avis som ikke eksisterer lenger. Igjen er Nils Engelstad kilde, og han forteller blant annet om den forestående klatresamlingen i Lysefjorden. Journalist Reidun Nydal tar for seg hvor fint det er å klatre i Rogaland, om forskjellen mellom fjell- og klippeklatring og kommer inn på utstyret:

«Han (Engelstad) viser til at det nå er utviklet et meget godt klatreutstyr som beskytter en på nær sagt alle hold.»

Engelstad - turklatrereren fremfor noen - understreker i artikkelen at BRV også er opptatt av klippeklatring, allerede i 1982! Ifølge ham kan «*selv en fjellvegg på fire meters høyde være en utfordring.*»

Den andre 82-artikkelen er et svært oppslag fra Rogalands avis 17. september om Engelstads bestigning av Pik Kosnevskaja (7105) i Pamir, Himalaya. I førstesidehenvisningen heter det at «*Engelstad er dermed den person bosatt i Rogaland som har vært høyest opp og fortsatt har bakkekontakt.*» Journalist Bernt Christophersen skildrer levende den lange turen opp på Sovjetunionens tredje høyeste topp. På toppen følte Engelstad bare «*en uendelig lettelse over å slippe å stige opp ett skritt til.*» Han reiste i følge med Kjell Ivar Knutsen, Tore Birkeland og Bjarne Schmidt.

De to sistnevnte kom også opp. Det ble ikke brukt oksygen.

Rogalands Avis har 15. august 1983 et tosiders oppslag om klatresamlingen i Lysefjorden. Det omhandler nok et mislykket forsøk på å bestige Vestlig Bastion i Kjerag, samt den vellykkede bestigningen av Kvernafjell ved Fløyrlø. Med sine 27 taulengder (26 i føreren) fra fjorden til toppen har disse kjempesvaene Rogalands lengste klatrerute. Ifølge den usignerte artikkelen gikk turen for det meste på rent fjell. De fire klatrerne unngikk de verste grashyllene og bjørkeskogen. Returen gikk ned de over 4000 trappetrinnene til Fløyrlø. Så vidt vites er ruta ikke repetert.

Vel et halvt år senere har samme avis nok et dobbeltsidig oppslag, denne gangen om den sveitiske Himalaya-klatrer Jean Claude Sonnevill som på den tiden bodde i Hellandsbygd nær Sauda. Sonnevill hadde sommeren før besteget tre 8000-metre på rappen i Himalaya (Gasherbrum, Hidden Peak og Broad Peak, eller Den Breie Toppen som det står i RA).

Mai 1984 har Aftenblad-journalist Geir Sveen igjen blitt med på klatretur, denne gangen til Dale, som på den tiden var under full utvikling. Under overskriften «*At de tør*» setter Sveen fokus på risikoen ved klatresporten. Og han gjør det med god grunn. Helgen før hadde en instruktør falt 15 meter i bakken under kursvirksomhet på Gullsva ved Ålgård.

I Rogalands Avis 19. oktober 1985 finner vi oppslaget «*Høyt henger de...*» med bilde av Are Bjørnsgaard på Valhallaveggen (7-, kilesikret) på Dale. Tilsynelatende på clog. Journalist er Geir Arne Bore, selv ivrig klatrefersking på den tiden og en representant for den nye klippeklatre-æraen. Bore tar for seg nettopp den nye trenden med sportsklatring i lavlandet, fjernt fra isøks og steinsprang. Her handler det om «psyke», «cru», «stålørste» og desperat leding. Artikkelen gjengis neste side.

dreier seg om klatring generelt, og Engelstad forsøker så godt han kan å svare på spørsmål av typen «må en ha sertifikat for å drive klatring?» En artig passasje er der Engelstad angivelig sier at 90 prosent av klatreutstyret «medtas for å sikre klatrerne mot fall. Det er svært lite utstyr til å vinne høyde. Da kommer vi over på teknisk klatring, og det prøver vi helst å unngå.»

Hvorpå journalisten svarer:

«Men er ikke utviklingen på den tekniske siden enorm?»

I siste avsnitt kommer Engelstad med et generelt råd til nybegynnere, som bekrefter dagens BRV-politikk med ikke å drive medlemsverving: «*Det (klatring) er en sport som ser farlig ut, og som også kan være det. Derfor er vi i BRV av den formening at vi ikke ønsker å reklamere for å få flere til å klatre. Men vi håper at de som er interessert henvender seg til oss, så skal vi hjelpe dem i vei.*»

Fra 1982 har BRV-arkivene to artikler. Den ene fra Dagbladet Rogaland, en avis som ikke eksisterer lenger. Igjen er Nils Engelstad kilde, og han forteller blant annet om den forestående klatresamlingen i Lysefjorden. Journalist Reidun Nydal tar for seg hvor fint det er å klatre i Rogaland, om forskjellen mellom fjell- og klippeklatring og kommer inn på utstyret:

«Han (Engelstad) viser til at det nå er utviklet et meget godt klatreutstyr som beskytter en på nær sagt alle hold.»

Engelstad - turklatrereren fremfor noen - understreker i artikkelen at BRV også er opptatt av klippeklatring, allerede i 1982! Ifølge ham kan «*selv en fjellvegg på fire meters høyde være en utfordring.*»

Den andre 82-artikkelen er et svært oppslag fra Rogalands avis 17. september om Engelstads bestigning av Pik Kosnevskaja (7105) i Pamir, Himalaya. I førstesidehenvisningen heter det at «*Engelstad er dermed den person bosatt i Rogaland som har vært høyest opp og fortsatt har bakkekontakt.*» Journalist Bernt Christophersen skildrer levende den lange turen opp på Sovjetunionens tredje høyeste topp. På toppen følte Engelstad bare «*en uendelig lettelse over å slippe å stige opp ett skritt til.*» Han reiste i følge med Kjell Ivar Knutsen, Tore Birkeland og Bjarne Schmidt.

De to sistnevnte kom også opp. Det ble ikke brukt oksygen.

Rogalands Avis har 15. august 1983 et tosiders oppslag om klatresamlingen i Lysefjorden. Det omhandler nok et mislykket forsøk på å bestige Vestlig Bastion i Kjerag, samt den vellykkede bestigningen av Kvernafjell ved Fløyrlø. Med sine 27 taulengder (26 i føreren) fra fjorden til toppen har disse kjempesvaene Rogalands lengste klatrerute. Ifølge den usignerte artikkelen gikk turen for det meste på rent fjell. De fire klatrerne unngikk de verste grashyllene og bjørkeskogen. Returen gikk ned de over 4000 trappetrinnene til Fløyrlø. Så vidt vites er ruta ikke repetert.

Vel et halvt år senere har samme avis nok et dobbeltsidig oppslag, denne gangen om den sveitsiske Himalaya-klatrer Jean Claude Sonnevill som på den tiden bodde i Hellandsbygd nær Sauda. Sonnevill hadde sommeren før besteget tre 8000-metre på rappen i Himalaya (Gasherbrum, Hidden Peak og Broad Peak, eller Den Breie Toppen som det står i RA).

Mai 1984 har Aftenblad-journalist Geir Sveen igjen blitt med på klatretur, denne gangen til Dale, som på den tiden var under full utvikling. Under overskriften «At de tør» setter Sveen fokus på risikoen ved klatresporten. Og han gjør det med god grunn. Helgen før hadde en instruktør falt 15 meter i bakken under kursvirksomhet på Gullsva ved Ålgård.

I Rogalands Avis 19. oktober 1985 finner vi oppslaget «Høyt henger de...» med bilde av Are Bjørnsgaard på Valhallaveggen (7-, kilesikret) på Dale. Tilsynelatende på clog. Journalist er Geir Arne Bore, selv ivrig klatrefersking på den tiden og en representant for den nye klippeklatre-æraen. Bore tar for seg nettopp den nye trenden med sportsklatring i lavlandet, fjernt fra isøks og steinsprang. Her handler det om «psyke», «crux», «stålbørste» og desperat leding. Artikkelen gjengis neste side.

Av GEIR ARNE BORE

Søndag formiddag like bak Dale sykehus: Sommerstillheten blir brutt av et vræl. Så kommer lyden av metall som slår mot fjell, etterfulgt av rå banning. I et tau ti meter over bakken henger Per Hustad. Han er fjellklatrer fra Oslo, og har nettopp falt på en klatrerrute med navnet «Jesus dro fra

Den lille knausen med den bratte sydsiden like bak sykehuset er enestående i Skandinavia med alle sine vanskelige og flutte klatrerruter. Derfor har veggen blitt et yndet område for norske toppklatrere, og har i det siste året også blitt besøkt av klatrere fra England, Frankrike og Sverige.

Men fremfor alt er Dale stedet hvor de mest aktive av klatrerne i Stavanger bruker store deler av sin fritid.

På de fleste ukekveldene og hver helg kan man her møte noen fra det dusinet i Stavanger som klatrer regelmessig. Enten de nå klatrer en allerede etablert rute, eller henger i et tau på en ny. Det siste blir stadig vanskeligere ettersom de mest naturlige linjene blir besteget. Hittil har aktiviteten resultert i femti ruter, hvorav halvparten er helt i toppen i vanskelighet.

Krevende sport

Med oppskrapte fingre, omgitt av et virvar av tau, karabinere og andre merkvverdige klatredingser, sitter Bernt Ove Reinertsen. Han prøver å konsentrere seg til neste klatretur som starter like bak han, og fortsetter i en tynn sprekk tjueto meter opp veggen.

- Vær så snill, ikke spør hvorfor jeg klatrer, sier han. - Jeg har ingen bra forklaring. Det slipper han. Isteden får han fortelle litt om klarringen.

- Dette er en idrett som krever mye av deg. For å klatre «desperate» ruter, må jeg regne med mange forsøk og enda flere fall. Det er så mange faktorer som må klaffe. Ofte er det «psyken» som avgjør om jeg lykkes. «Psyke» er viljen til å gå på. Torre å falle. Av og til kan psyken gjøre meg istand til å klatre de mest vanvittige linjer, andre ganger klarer jeg knapt å ta på sko.

Så ille er det visst ikke i dag. Han har ingen problemer med å knytte de tynne skoene med glatt gummisole så hardt at blod sirkulasjonen omtrent stoppes. - For å få best friksjon og føling med fjellet, forklarer han.

- Denne formen for klarring ligger nok fjernt fra den vanlige oppfatningen, hvor klarring stort sett foregår i høyfjellet, og hvor isoska er beste venn. Men denne klatremåten er nok i størst utvikling i dag. Kanskje har klatrerne forandret seg fra å være friluftsfolk til å bli idrettsutøvere. Jeg vil også kalle den klarringen som drives på Dale som sikrere enn den som skjer på fjellet. For her er de objektive farene så få. Det er liten sjanse for snoskred, steinsprang el. l. på Dale.

Fantasilulle navn.

Stålbørste og tannbørste er kanskje ikke de redskaper man først og fremst forbinder med klarring i fjell. Selv

mange klatrere ser heller ikke nytten av dette.

- Stålbørsten er for å pusse vekk lav og mose når vi prøver nye ruter, svarer Alf Borge. Han pusser og gnir over de sparsomme hånd- og fottakene på en linje som forhåpentligvis blir en ny rute. Navnet på ruta skal bli «Bøygen».

Andre klatrere har heller ikke manglet fantasi. navn som «Fest for nerve», «Angsten eter sjelen» og «Bare for forrykte» er ganske treffende beskrivelser.

Klar igjen

Nå er imidlertid Per Hustad klar til et nytt forsøk. I en halv time har han ristet los musklene og roet ned nervene. Han strammer skolissene og puster dypt. Så tørker han vekk fuktighet fra skosålen og legger avgårde. Først noen usikre bevegelser. Så finner han rytmen, og det blir jevnt oppover. Etter fem-seks meter stopper han og legger en liten kile i sprekkene, tar på en karabin, og klipper inn på tauet. Skulle han falle, ville kameraten på bakken holde igjen tauet, og kilen ville hindre han i å deise ned.

Per har ennå ikke ramlet. Men etter en ny mellomforankring og tre nye meter er det slutt på den uanstrengte holdningen. Han puster tungt, bevegelse blir usikre. Er det en orliten skjelv i beina? Et par meter til, så stopper han. Jobber lenge med å få inn en kile. Her falt han sist. Nå er han dyktig sliten, men får karret seg opp til et brukbart fottak, slik at armene kan avlastes. Får ristet los i den ene armen. Kommer med noen kommentarer om tingenes tilstand. Vi som står nede, holder kjeft.

Høyrehånden griper et tak, og han er i gang med cruset, rutas hardeste del. En meter opp, så stopp.

- Jeg tør ikke.

- Go for it, crap, roper en engelskmann. Det hjelper. Noen ville armbevegelser bringer ham litt høyere. Så er det ny stopp. Han ser seg omkring i desperasjon, finner ingen tak. - Jæ detter, skriker han. Men det er feil. Han klarer å holde seg fast litt til.

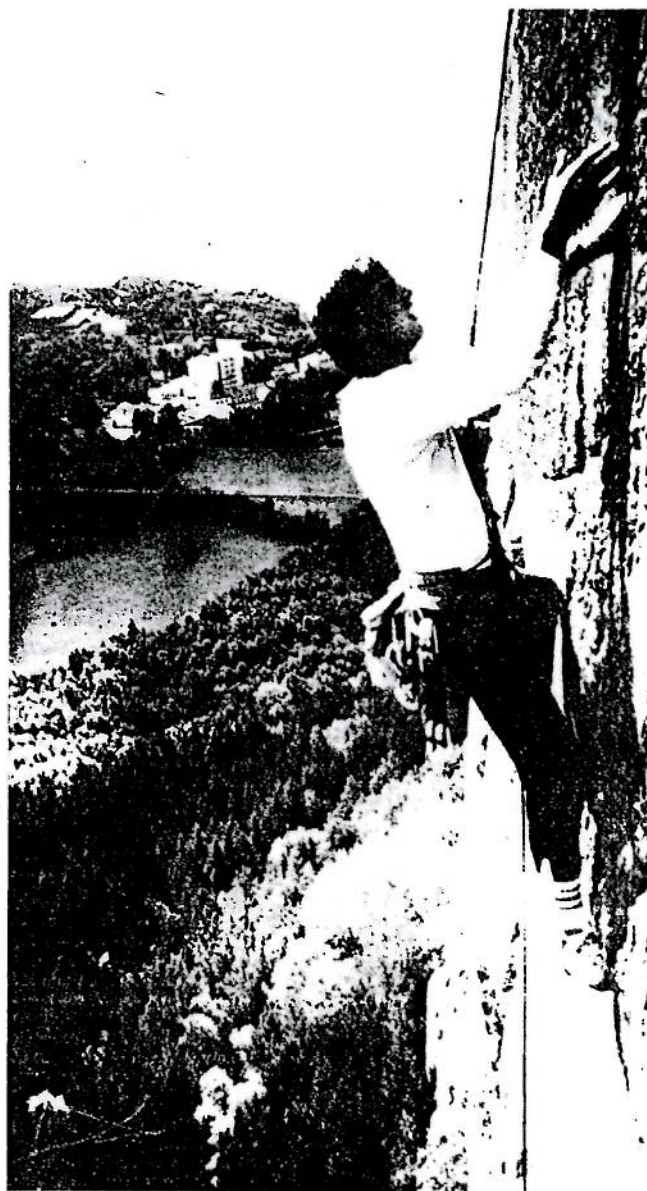
- Se taket høyt oppe til venstre, roper en som kjenner ruta. Hånden skyter ut til venstre og når såvidt håndtaket.

- Å herregud, takk. Hele Per puster lettet ut. Litt hviling, et par enkle bevegelser, og han er på toppen. Helt ferdig. Han jubler ut over Dale, slår knyttneven i fjellet, og er så lykkelig.

Vi som står nede smiler og ler av den glade mannen på toppen. Kjenner gleden, og vet at lykkefølelsen er den samme enten toppen er Mount Everest eller en knaus i Sandnes.

Dale», en av de vanskeligste rutene på klatrefeltet Dale. Skuffet lar han seg fire ned til bakken for å hvile ut før neste forsøk.

Den jevne rogalending tenker på psykiatrisk sykehus og utopiske TV-2 plasseringer når Dale blir nevnt. For den norske klatreeliten er derimot Dale synonymt med flott klarring av meget høy vanskelighetsgrad.

- Are Bjørnsgrå klatrer Valhalla, den luftigste ruta på Dale.

Høyt henger de...

Så er det et langt sprang. Årene 1985-1991 har Blekkeredaksjonen bare funnet ett utklipp fra: Det er datert 26.juni 1989 og handler om Håkon Hansen da han trente på «Når villdyret våkner» i Oltedal. Under overskriften «Landets bratteste utfordring» - og med egen vignett: «Rekordenes Rogaland» - forteller Håkon om det som det den gang skulle bli landets hardeste rute. Han trodde ruta ville bli 9+, men lykkes ikke å gå den selv.

Med fare for å bli beskyldt for å henge ut gode kolleger; det er et par beskrivelser i 89-artikkelen om Håkon som er vanskelige å overse:

«Han henger i steinveggen kun etter fingertuppene. Beina dingle i løse luften. Det er brattere enn loddrett. (...) Selv må vi flere ganger holde pusten når klatreren kryper seg utover overhendet som en moderne supermann. Flere ganger holder han seg kun bare med fingertuppene på den ene hånden. Han må flere ganger bak i rompeveska for å dekke hendene med magnesium karbonat et pulver som skal sørge for gode tak.

- Dette ser livsfarlig ut?

- Nei, vi er forsiktige. Sporten kan vel sammenlignes med skihopp og utfor. Dessuten har vi jo sikret oss, kommer det kjapt fra Hansen.»

Nytt sprang: Februar 1991 har Aftenbladets sportsredaksjon ved Svein Heggheim tatt turen til den nyåpnede klatresiloen på Skadberg. «Et eldorado for klatreinteresserte», slår Ture Bjørgen fast, vel og merke ifølge Aftenbladet. Folk flest, Ture inkludert, har vel alltid hatt et smule mer nyansert syn på siloen, selv om den med utvidet buldrerom så absolutt gjør nytten. (Se for øvrig egne kapitler om «BRV innendørs» og historien om siloen.)

I begynnelsen av 90-tallet fikk Kjeragmassivet innerst i Lysefjorden ry på seg for å være «dobbelt så mektig» som Prekestolen og vel verd en tur. Det fant Are Bjørnsgaard og Leif Jensen også ut, og deres repetering av Renshaw/Foulkes-ruta i Vestlig Bastion ble brettet ut over førstesiden i lørdagsbilaget i Aftenbladet. Artikkelen «Å beseire Kjerag» 3. august 1991 ble Sindre Bøs ilddåp som BRV-referent, og avstedkom en del morsomheter i BRV-miljøet. Blant annet står det at bestigningen ble feiret med «kjeks

og fjellvann», mens det vitterlig står en Carlsberg nede i venstre hjørnet på bildet av Leif Jensen. I Stavanger Aftenblad, avholdsfolkets gamle borg! En annen smått klassisk linje fra samme artikkel er:

«It's better with a broken leg than a broken mind, skyter Ture Bjørgen inn, en annen av Bratte Rogalands Venner.»

Lenger ned kommer journalisten inn på behovet for spenningssøken, der Are Bjørnsgaard uttaler at trangen til spenning er medfødt. Uttalelsen står under en mellomtittel «Født til å klatre», og totalt sett skaffet disse ordene Are «Årets Arne»-prisen 1991. At Are faktisk aldri selv sa at han «var født til å klatre», ble elegant oversett av enmannsjuryen til «Arne»-prisen. Hvorfor henge seg opp i detaljer, så lenge historien blir god?

Fra ekstrem storvegg til ekstrem klippevegg: Året etter, i august 1992 var det sportsklatrerne som ble utsatt for en helside i Aftenbladet. Denne gangen med fokus på Alv Borges bestigning av «Villdyret» (9 blank) i Oltedal, ruta Håkon Hansen ikke fikk ledet selv. Det skal opplyses at «Villdyret» endret karakter og ble lettere fra Hansens første forsøk i 1987 til Borges bestigning i 1992. Diskusjonen om hvorvidt det dreier seg om en naturlig endring av ruta eller manipulering (chipping), skal ikke tas stilling til her.

I 92-artikkelen er Hansen og Borge intervjuet om klippeklatringens egenart, samt om trening, trening og atter trening for å nå opp på godt verdenscup-nivå. Oppslaget bæres oppe av Hans Borges (ja, det er broren) glimrende klatrebilder.

Mandag 9.august er det Dalane Tidende som kaster pressens søkelys på norske eliteklatrere. Egersundsavisa har registrert at det klatres på Hellenen i Jøssingfjord, og Hjarrand Hjulsrud/Gunnar Karlsen er behørig intervjuet. Best husket fra denne avishistorien blir nok førsteside-bildet av Hjulsrud hvor desken har snudd fotografiet 90 grader. Dermed ser det ut til at Hjarrand sliter seg opp et sva på ca. 45 grader, mens han faktisk henger i et tilsvarende bratt overheng.

Etter Kjerag-historien, var det vinteren 1992 igjen på tide med en helside om tøffe gutter på tur. Fem av Rogalands brattere venner skulle til Aconcagua; Are Bjørnsgaard,

Eldorado for klatrere

— Her er det eneste eldorado for klatrene. Det er eliteklatrene Hjørrand Julsrud og Gunnar Karlsen som sier dette. I forrige uke prøvde de seg i overhenget på Hølleren i Jøssingfjord. Maken til utfordring finnes knapt i Sør-Norge i følge de erfarne klatrene. Og så kunne de klatre i tørt fjell til tross for at det i perioder pøsregner.

Julsrud og Karlsen skulle egentlig til Kjerag i Lysefjorden for å klatre. Været satte en stopper for de planene I stedet gikk turen til Hølleren, som en av to klatrene husket at han hadde besøkt som barn.

DT besøkte klatrene, mens de var i Jøssingfjord. Se side 7

Hjarrand Julskryter av fly på Hellen.

M. Etter en periode som mannsprest i K. ter Bjørn Morkursen søro arbeide for noen som pr betyr at e være prest

F
i

M.
 Etter en periode
 mannspresat i K.
 ter Bjørn Mo
 kursen 1800
 arbeide for
 nen som pr
 betyr at e
 være pres

F.
 i

Kjerringe
 yngd

Indat drivkraften used er den sam-
personeer som velkøstet ikke nye medlem-
skaber som medlemmer kunne ikke
afgøre sig selv, men der er ingen anden
vej. Samtidig er det en stor del af
den økonomi, der er blevet brugt til
... og så videre."

**Kjerringer mot
tyngdekraften
oggen**

er ný
reisnir

Klatreforbud i Jøssingfjord

SOKNDAL: Det er ikke lov å klatre i fjellveggen ved Heleren i Jøssingfjord. Det slår Geir Sør-Rasmussen fast. Han er nemlig, som alle andre, medlem av EIK, ble i helga dømt svensk mester i friidrett 5-årsklassen. Han vant dagens favorittøvelsen høyde på 1,91 meter.

I tresteg i går strakk Christian seg til 14,19 meter. Det holdt til klar seier i mesterskapet som gikk i Nordkøping. Trestegresultatet var også ny svensk rekord med rundt en meter.

ing gir b

forbud
ngfjord

L: Det er ikke lov
ilveggen ved Hel-
ngfjord. Det slår
me...

ing gir h

Mysils etterfølgere møter v
Restriksjoner på fjellklatring under Jøssingfjords kulturminne

Gunnar Karlsen ser
topps der han henger 70
taneset og Lysefjorden. Le-
gen skimtes de to andre klatre-
sessektene. (Foto: Stein Iyer)

Pust
i b

Gunnar Karlson ser
topps der han henger i
taret og Lysefjorden. Le
gen skiftes de to andre klatter
sesekkene. (Foto: Stein Ivar Grava

Pust i bakken

Bakken

Den bratte drømmen ble til enda brattere virkelighet for de fire karene som nylig klatret en ny rute på Kjerag. I årevis har frontveggen på granittmasseteten fjorden påkalt klatreres interesse. De fire augustdager lyktes kom de til toppen. Forsere de 950 metre.

Sid

Roga- land klatre- land

Fjellklatrerne har for alvor lagt sin elske på Rogaland. I norske klatrekretser sår vårt høyreiste og knudrete fylke på så noe av det beste i landet. Tilreisende tindbestigere og klippekrobater er begeistrert for busetnet over hva Rogaland har å tilby: - Den største konsentrasjonen av snøklattfelt og større fjellvegger i landet, mener Nils Engelstad, formann i Norsk Tindklub.

Lokale klatrere oppdager stadig nye spennende klipper og småvegger, og klatrer ukjente ruter i de større veggene.

4. DEL side

Roy Stenberg (foran) og Roy Omdal bærer
halt lam ned fra fjellet. (Foto: Pål Christensen)

Hjem til grytene

Fjellets gode hyrder har travle da
Sauer med fete lam drives motvillig ne

Godt halv

temperatur

Møllebukta: 17
Sola Strand
Hotel: 14
Godealen
badeplass: 16,5
Væten
badeplass: 17
Badedammen: 18,5
Gamlingen: 25
Havanna Badeland: 31
Slumtjern -

Leif Jensen, Ture Bjørgen, Morten Brodersen og Børge Brubæk. Stor ekspedisjon må vite med sponsing av utstyr og greier og greier. På forespørsel fra gutta tok en Sindre Bø i militærtjeneste pliktoppfyllende kontakt med Geir Sveen og Aftenbladet.

Sveen tente tydeligvis på ideen, og 5. desember 1992 prydet bratte venner av Rogaland nok en gang lørdagsbilaget til Norges fjerde største abonnementsavis. Det handler om treningsturer med stein i sekken, om været som er for fint i Rogaland, om faren for høydesyke - alt i en lett og lun stil slik gutta sjøl liker det. Og Bjørgen & co fikk oppfylt sitt motiv for artikkelen; å vise allverden hvor fine sekker de hadde fått av Lill-Sport.

I artikkelen er Are Bjørnsgaard igjen frempå med et resonnement om risiko og sikkerhet: *«Vi kommer aldri til å gå på akkord med sikkerheten. For det er ikke slik at vi er en gjeng ekstremister som gjør ville ting. Det å dø er ikke noe som tiltrekker oss, for å si det sånn, sier Are Bjørnsgaard, mens resten av gjengen smiler.»* Igjen ifølge avisa.

Men det var ikke over med det. Vel hjemme fulgte Ture Bjørgen opp med sin reportasje «Den lange bakken» med dertil hørende bilder fra Andesfjellene.

Haugesunds Avis meldte for øvrig i januar 1995 om brødrene Lars og Svein Olav Fjæra fra Fjæra innerst i Åkrafjorden, som høsten 1994 besteg Island Peak (ca. 6200 m.o.h.) i Himalaya. De var sammen med fire andre nordmenn, hvor ingen hadde erfaring fra tilsvarende klatring.)

Med all denne fokuseringen på fjellklatring var det naturlig å sette fokus på risikosport generelt, noe som ble gjort i en artikkelserie i Aftenbladet i november 1992. Flere BRV-medlemmer var sentrale kilder i denne serien, og et førsteklasses isklatrebilde av Harald Bjørgen over Byrkjedal ledsaget introduksjonsartikkelen. En artikkel som dessverre for journalist Sindre Bø fikk en svært skjev start takket være overskriften «Risikofylt idrett: En lek med døden - eller noe mer?» Det kunne likegjærne stått «Klatre-Kåre liker det bratt: DANSER MED DØDEN».

I rekken av originale klatrebilder, stiller oppslaget i Aftenbladet 1. juni 1993 sterkt. I forbindelse med en byfest i Sandnes, hvor

BRV satte opp en utendørs klatrevegg, har daværende BRV-formann Morten GB Diesen latt seg avbilde med fullt klatreutstyr under bestigning av en lyktestolpe. På «standplass» i Gågåda står markedssjef Gunnar Ravndal og sikrer vedkommende med taubremsen i beltespennen. Oppslaget resulterte i «Årets Arne»-tildeling og stor ære på høstens årsfest.

10 dager senere var det igjen de store høyder som var emnet, denne gang på «Ung»-siden i Aftenbladet. Geir Arne Bore legger ut om ekspedisjonen til Ultar (7388 m.o.h.), hvor han sammen med Jo Wang, Tim Tophøi Olsen og Jan Ivar Bøe gjorde et seriøst forsøk på den til da ubestegne toppen i Himalaya. Antagelig den eneste gangen en klatrer med BRV-tilknytning uttaler seg til pressen om ekspedisjonsklatring i Himalaya.

I løpet av de siste årene har vi sett flere eksempler på at lokalpressen forsøke å omtale klatring på nyhets- og reportasjeplass, på lik linje med andre sporter. Aftenbladet skriver for eksempel vinteren 1994 om stiftelsen av Norges Klatreforbund, våren 1995 om BRV-jentenes deltakelse i klatrekonkurranser og ny klatrevegg på Jæren, mens Haugesunds Avis november 1994 vier nesten en helside til bysbarnet Håkon Hansen. Mai 1995 har Dalane Tidende førstesideoppslag i farger om Egersunds nye klatreklubb.

Istid i sjelen?

Risiko- og opplevelsessporter griper om seg i popularitet, og fortjener en fordomsfri tilnærming fra presse og publikum. Men samtidig er det unektelig noe særegent ved klatring som skiller sporten fra tennis og fotball. Og takk for det. Det viser seg ikke minst når klatrere selv leverer reportasjer fra sine turer; selvopplevde og ofte svært personlige beretninger.

En av de uredde i denne forbindelse er Ture Bjørgen, som ved to anledninger har skrevet fra sine turer i Aftenbladet. Den første var fra Aconcagua-turen, den andre en sjelfull og dyptloddende artikkel om isklatring i Rogaland. En artikkel som vakte stor åtgaaum både blant layout-feinschmeckere for formen (bildene), og blant klatrere for innholdet.

Bakgrunnen for historien var en rekke sterke opplevelser på bratt is drømmevinteren 1994, gode bilder og et ønske fra klatrernes side om å formidle opplevelsene sine. Etter en

5110F-5

ver ene on dramatisk, rosende og
absolutt etter å unge fjellklatre-
re. En Slavanger natt til 1. år
til Trondheim, som fører opp
til Trondheim fjellet i Strand kom-
mune. Noen ungdommer som
klatre i Nils fra Ardal mot Tru-
sundsgaardt lys fjellei og varslat
oppklatreren. De to unge fjell-
klatreren ble båret av et re-
dingsskalkoplet som gikk
opp opp til den stupratt fjell-
veggen.

Dette er vuggen for ammeslaniere. På de fleste ruene kan du ta standplass med selvtromktinger i støtfangeren på billet Klareklubben i Svaenger, Bratte Rogaland's Vinner synes at Rogaland er underrundet som klarefylke. Noe av årsaken kan være at den lokale klarelæreeren ofte er lite tilgjengelig for andre enn dem som kjennet områdene fra før. Du bør likevel ta sjansen på å finne fram til dette fylkes vertikale hørlige heier.

- Vil du oppover og stadig høyere der det er bratt, må du kunne klatrekunsten som Morten Diesen her demonstrerer for Kurt Gjerd (f.v.) og Gunnar Ravndal i en av lyktstolpene i Langgaten. Under Sandnesuken rigger arrangørene til et solid klatrestillas som både klatresportens venner og andre som vil prøve seg kan benytte. (Foto: Dag-Henrik Ege)

TAU-FELTET, VEST

Han
temmet
«Villdyret»

For tre år skrev Aftenbladet om hauseundersneren Håkon Hansen sitt forsøk på å klare Norges hardeste klatterute. I et takoverheng på en av kampesteinene i myra i Oltedal, hadde Hansen satt inn borerbolter og ovd inn hvert håndtak, hver fot plassering, hver bevegelse. Ruten ble hetende «Vildtetter», og lot seg ikke bestige i keke for i sommer. Da Tasta gutten Alv Borge gikk hele ruta i ett. Han og Håkon Hansen er blant Norges ypperste sportsklattere. Nå satser de på å nå høyt også i verdenscupen.

I dag er Vildtyret en av flere klattrutter i Norge som er gradert 9 blankt. Bare flere klattrutter her til lands, klattrutter opp på dette nivået. Til sammenligning er verdens hardeste rute gradert 10 blankt.

— Men spranget fra 9 til 10 er svært langt. Det krever årenes med erfaring på 9'er nivå for å kunne hevde seg internasjonalt. Den erfaringen bygger de 23 merkne, sier Alv Nyrud, leder av skiforeningens nye utvalgte. Han sier at de 23 er også som nybudsene, som vil gjøre det til en utfordring for de som skal ta seg opp på klattruten. Det høsten her det til klattrutene påkladder i Sor-Frankrike, hvor han skal trene, trene og trene med klattrutene. Værnsuspens.

klatrete drar ut på tur med hjelm, nistepakke og løst skiskutstusj. Trener Alv Borge & co på små klipper og kampesteinene med faste, rautfrie bolter. Det eneste som trengs er tau, slynger, karabiner, klatrekrokk, sele og en kompis til å sikre Øg, for å komme opp på Håkons Hansensnivå, trening.

- Poenget for oss er å være sterke og lette. Det nytter ikke å være oppblåst muskeltropp Øg så må du være myk og smidig for å kunne gjøre de mest ekstreme bevegelsene, sier Borge, som har stort utbytte av sin egen innendørs vegg i kjiellene.

- På en vegg med flyttbare tak, får du effektivt trent vriene bevegelser og klutretteniske problemer. De hardeste rutene i verden blir for eksempel kopiert tak for tak med solpapir og rekonstruert innendørs.

- Blir dere ofte skadet?
- Noen belastningsskader er det jo i ledd og muskler, ofte fingrer. Og ved fall kan du være uheldig å dunke en tå i veggen når tauet tar deg inn. Men tauet ryker ikke, sier Borge.

Mer enn konkurranse
For både Borge og Håkon Hansener
... i tillegg til

infat

heftig disputt om form og innhold, trakk Sindre Bø sitt journalist-ego tilbake og overløt Aftenblad-manesjen til Ture Bjørgen.

Nok en gang satte Tui'en seg ned på dikter-kammerset. Han kom ut med en istapp av en artikkel: «Ny istid i Rogaland». I sin kortfattede, impresjonistiske form kløyvde den seg vei inn i sjela, og satte klatresporten i sitt rette perspektiv: Oppi lia med et skråblikk på folk flest ned i dalen. Samtidig lar Bjørgen folk beholde sitt like skråe blikk fra dalen og opp på klatreren. Artikkelen er en hårfinn balansegang, på samme måte som klatring kan være det.

På mange måter representerer den et høydepunkt i historien om BRV på trykk, ikke minst fordi Leif Jensens nydelige bilde fra «Kvitisen» fikk et av de høyeste formatene i Aftenbladets historie på førstesiden av avisa.

Samtidig avfødte «Ny istid i Rogaland» en annen versjon i BRVs medlemsblad Bratte Blekkå, nettopp fordi det skulle svært lite til å vippe den over i det komiske. Blekkeredaktør Bø så muligheten, og lot seg friste. Derfor gjengir vi begge artiklene i sin helhet her, forhåpentligvis til intet annet enn allmenn fornøyelse:

Aftenbladets versjon, se neste side.

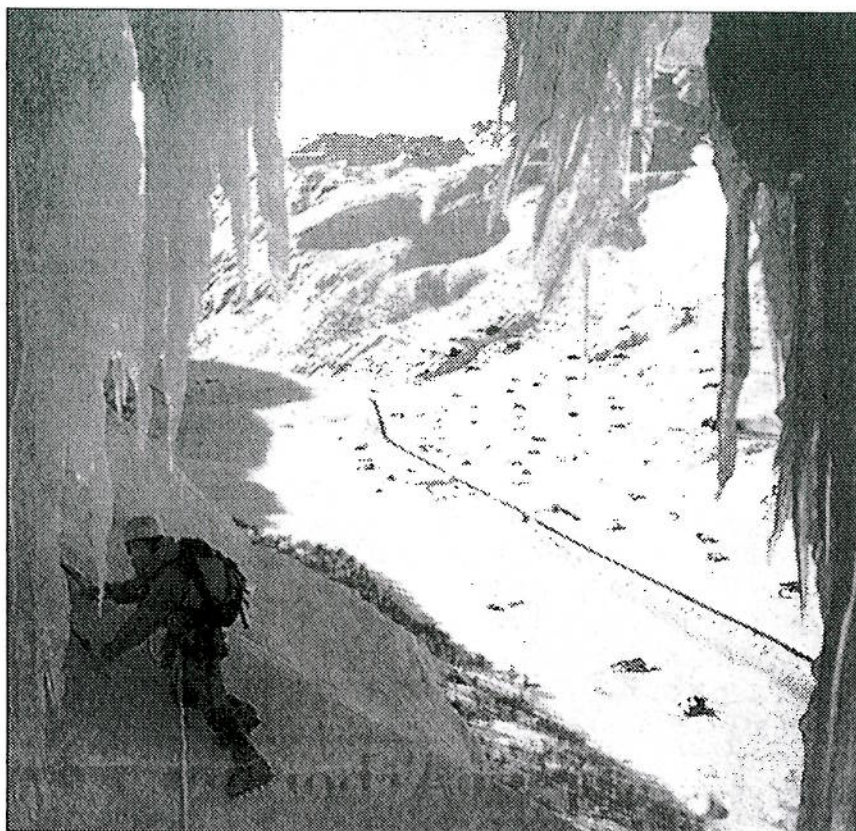
Toppen, utladningen, gleden. Morten Diesen kan se nedover Hunnedalen mot Byrkjedal etter en strabasiøs tur på tvers av allfarvel. (Foto: Lelf Jensen)

Vinterklatring er ingen ny aktivitet selv om utstyret har gjennomgått store endringer. Mens Ture Bjørgen i 1994 bruker plaststøvler, Gore-Tex, titan isskruer, nylontau og fleece, brukte tindebestigeren anno 1894 spikerstøvler, vadmøl, hampetau og ullskjorter. (Foto: Morten Diesen)

Å ta seg fram på vann i loddrrett form gjennom formasjoner og terreng som er forskjellig fra år til år, ofte fra uke til uke, er den del av det som fascinerer isklattreren. Morten Diesen på «Røde Korsisen», Hunnedalen. (Foto: Ture Bjørgen)

Isklattrer har fått sin renessanse i Rogaland i år, ti år etter forrige toppsesong. De mange frose fossene i Hunnedalen er populær tumleplass for Lelf Jensen og resten av Bratte Rogalands Venner. (Foto: Ture Bjørgen)

Ny istid i Rogaland

En isklattrer skildrer sin opplevelse fra Hunnedalen

Hunnedalen i februar: Bilkoene som snegler seg oppover nysaltet helårsvei. Høye brøytekanter som stenger for utsynet. Fjellsidene som sorte og hvite kullisser for helgefolket på vei til hytter, solcellepanel, skitrekke-ko, varmetue, preparerte kvisteløyper, god mat og en varm dusj.

Et annet bilde, et annet perspektiv: Et skrått blikk nedover dalsiden fra glatt, bratt isvegg, mellom eventyrlige isformasjoner formet av vind, vann og kulde. Veien som slynger seg som en sort slange gjennom dalbunnen 300-400 meter under beina. Og bilene, som trikker på skinnegangen, uten muligheter til avstikkere, til avvik fra den smale middelveien. Veien fra A til B, fra stuevarme og naturprogram på TV, til hytteliv og peiskos.

Svett bakslag oppover bratt snøbakke. Tung sekk bak, bratt is foran. Lyden av stegjern som biter og øksestål som smeller i hard is. Lav temperatur, høy puls. Vertikal is som får leggene til å skjelve og armene til å brenne. Spenningen som glir over i selvsikker ro når isskruene skjærer inn i blå is. Utsynet fra standplass høyt oppe i veggen, med varm te i koppen, og forvissningen om at målet er i sikte. Tryggheten i tauet og isskruene, men usikkerheten som kryper nærmere når en kort dag trues av lang, kald natt.

Det stadig tilbakevendende spørsmålet «hvorfor holder jeg på med

FAKTA

■ **Isklattrer:** Klatring i frose fosser og vannsig. I Rogaland 25-500 meter høye. En del av tradisjonell norsk tinde- og fjellsport med over 100 år gamle tradisjoner.

■ **Når:** Desember til april i Rogaland.

■ **Utstyr:** Steggjern, isøkser, isskruer, heilm, klatresele, tau, varme klær.

■ **Hvor:** Hunnedalen, Frafjord, Dirdal, Øvre Espedal og andre steder som har bekker, fosser og vannsig.

■ **Hvør:** Klatrere som ikke har noe i mot kuldegrader, lav sol, høy måne, naturopplevelser og grytidlige helgemorgener.

■ **Fører:** All klatring er kalkulert risiko, og potensielt farlig. Selv om tau, slynger og korrekt plasserte isskruer i god is har en bruddstyrke på 1500-2000 kilo, vil ukynndig bruk være farefull. Objektive lærer som sne- og isras må vurderes nøye i forkant av turen.

■ **Motivasjon:** Utforskning, utfordring, naturopplevelse og gleden av å mestre er de tidløse forklaringer på hvorfor noen velger bratt framfor flatt.

dette?», når mørket har visket ut alle konturene og forkludret veivalget til toppen. Tankene som kretser om en kald natt på en liten hylle i en bratt isvegg. Når du angir på at du la igjen dunjakka i bilen. Når klatring framstår som det det er: Komplette meningsløst. Det siste bratte partiet, når nok er nok og synet av is, snø og atter is vikler for et intenst ønske om en varm dusj, mor biff og lun dyne.

«Jeg selger utstyret», sverger du, «kvitter meg med alt og finner andre fritidssysler».

Men når stegjernet synker ned i flat, myk snø og du skjønner at slittet er over og at toppen er nådd, når klatrekompisene dukker over kanten og det eneste du ser er det store gillset, da dukker månen opp på svart og kald nattehimmel og overflodiggjør det sparsomme lyset fra hodelykten.

Da nyter du den stille returen ned snøbakkene mot den trygge dalbunnen. Den dosige hjemturen i varm bil. Gjennomgangen av de bratte passasjene og de tvilsomme sikringene i trygg forvissning om at det er gjort, det er over.

Det er da du oppdager alle lysene bak deg, og skjønner at du befinner deg på nysaltet helårsvei som slynger seg som en slange nedover dalen, og du såvidt registrerer de bratte fjellsidene som utydelige kullisser i måneskinnet, og du ser at du er midt i en rekke av bilder på vei hjem fra B til A.

AV TURE BJØRGEN

NY ISTID I SJELEN

Av Ture Bjørgen (38), impresjonist, geolog - en av Rogalands aller bratteste venner.

FAKTA

- Isklatring skjer både høyt og lavt. Er der vann, er der håp. Øvre Espedal, Hunnedalen, you name it, BRV has been there.
- Når: Jeg er født, ergo klatrer jeg. Nårsomhelst.
- Hvorfor: Den evige forklaring; hampetau eller goretex, den røde tråd går gjennom sjelen og til alle tider. Hvorfor klatre Tveitaisen: Because it's there.

Hunnedalen, en gang i tiden: Veien er slangen i mitt isparadis. Når fjellsidene tårner seg høyere enn himmelen over avgrunnens dalbunn, det er da folk er på vei fra TV-kroken til skitrekke-ke og ekle varmestuer, fra A til B, om jeg skal si det selv. Granadaen brøler taust avgårde, bare avbrutt av lyden av snusklyser som klasker mot forbi passerende biler.

Høyt hevet over folk flest, over hyttebyer og skråle; et annet perspektiv, en annen vinkling på livet. Glatt is, bratt is, pakk-is, pakkis. Kald er isen.

Adrenalinet bakser seg gjennom blodårene på vei oppover snøen. På vei mot D. Bratt is foran og litt til høyre, tung sekk bak.

- Så fin rumpe du har, sier Leif (34).
- Åååååhh, sier Ture (38).

Lyden av øksestålet som penetrerer iskald is gjennom borer dødsstillheten, fyrer opp under den evige ild i mine underarmer. Endelig. Når nok en usikker isskrue (av titan) er plassert, når følelsen av utrygghet kiler mellom ørene, når tanken på overnatting på en iskald ishyll i Den Bratte Vegg av Is

viker for et intenst ønske om en mørk biff i den gjenglemte dundyna i bilen - med mere, det er da du sverger på at du kanskje burde selge utstyret og syns at klatring ikke er så gilli likevel. Og husk: Det blir mørkt i kveld og!

Men så, det er da du velter deg over kanten og inn i en ishule og følelsen av å være en ugle som våker over slangen dypt nedi dalen blir påtrengende. Og når stegjernet igjen får fast grunn under føttene, da spretter månen frem på den kalde, sorte, matte. Himmelen.

Intetanende følger Leif (43) etter over kanten, flekker tenner og ser konturen av Ture (28) som hytter isøksen mot månen og hvisker av sine lungers kraft: - ANGSTEN ETER SJELEN!

- Hæ, keffor det? freser Leif (73).

Og returen ned snøbakken gjøres i trygg forvissning om at alt er over. Intet gjenstår.

- Jeg vil holde meg opp sjelens stup, mumler Leif (103).

- Åååååhh, sier Ture (18).

Og når bilen er på vei gjennom slangens buk, føles den lun og varm, midt i rekken av biler fra B til A.

Via D.

<Bildetekst> Isklatring har fått sin renessanse i Rogaland. - Jeg føler meg som født på ny liksom, sier Ture (38).

<Bildetekst> Det fins mange isløyper i Hunnedalen. Bare spør Leif (34). - Dess'n øksene e' heilt fine de, sier han.

I løpet av 1994 ble Jøssingfjord det hete stedet for klippeklatrere i Norge. Både var det heftig bratt klatreterreng og forbudt å klatre der! Hellingen innerst i fjorden er et fredet kulturminne og Arkeologisk museum i Stavanger tillot motvillig tidsbegrenset klatring.

Saken gikk sin kommunale gang og ble referert fortløpende i Aftenbladet. En oppsummerende artikkel fra Sindre Bø 11. juli, hjalp ikke på myndighetens motvilje. Kampen for å få lov til å klatre på en av Norges bratteste og flotteste klipper, er likevel ikke gitt opp.

Sensommeren 1994 ble også kvinnes feiring av Therese Bertheau i Hurrungane markert i Aftenbladet med bilder av BRV'er Ingeborg Vrenne og venninne Vigdis Vestreng på Store Skagastølstind. I artikkelen fra 6 august utmerker Ingeborg seg ved ikke å uttale noe som helst, hun er utelukkende fotomodell. Kanskje hun har skjønt poenget?

Ringen er sluttet

1995 har medført to store oppslag i Aftenbladet, det ene om «bestigningen» av Prekestolen i juni, det andre om de to nye rutene på Kjerag som sto på trykk nå sist i august. I tillegg kommer Kjerag-oppsummeringen i oktober hvor Annika Klippenbergs bestigning nevnes.

Dermed er ringen sluttet: Historien om BRV i pressa begynte for alvor med Kjerag i 1980, og slutter med Kjerag så langt i 1995. Totalt har vi registrert over 40 artikler i Rogalands-pressa med direkte tilknytning til BRV, noe som gir et snitt på nærmere tre i året. Og det holder vel?

Men noe savner vi fra 15 år med BRV på trykk: Damene. Antagelig har de ikke samme meddelesesbehov som gutta. Men klatre gjør de.

Uten tvil kan det komme mer spennende stoff fra bratte Rogaland i avisene. Det er opp til oss, om vi bruker kameraene når motivet er der, om vi er villige til å formidle opplevelsene på trykk (ingen enkel prosess!), og om vi i det hele tatt ser en hensikt med å fortelle resten av verden hva Bratte Rogalands Venner bedriver. Om ikke annet, så er bunken med 15 års presseutklipp med å berike BRV-historien. For å gjenta det:

For de som er interessert fins alle BRV-utklippene samlet i en mappe.

17 d) BRV på Internet

Omtrent rett før Annalene går i trykken, oppdager vi at BRV nå også er å finne på Internet. Adressen er <http://www.oslonett.no/sp/fjell/climbing/>. Pål Ellingsen er mannen bak avsnittet om Rogaland:

17) BRV i skoleverket

Fredrik Fugelli heter en kar, elev ved Stavanger Katedralskole/Kongsgård og aktiv klatrer i BRV. Han er sønn av Frode Fugelli, selv mangeårig medlem av BRV. Fugelli junior står for det eneste BRV-innslaget i skoleverket som vi hittil har kommet over. Høsten 1994 skrev han en særoppgave om fjellklatring hvor han tar for seg ulike sider ved drømmeidretten hans.

«Jeg hadde liten lyst til å skrive om 2. verdenskrig eller en forfatter, så jeg skyndte meg å velge emne», skriver han i forordet. Det ble altså klatring, og resultatet hører hjemme i BRV-historien.

Blant annet fordi Fredrik mot slutten av særoppgaven intervjuer Ture Bjørgen, *«en bedre lokal klatrer»* og *«tindestiger»* som det heter. Men før det gir han oss en innføring i klatresportens historie og egenart. Det er både underholdende og givende å lese en tenårings inntrykk av en «voksensport» som ofte er gjenstand for dypsindige betraktninger og kvasilitterære egotripper. Og oppdage at han har skjønt det:

«En må prøve å bli venner med fjellet, følge dets former, måle seg med det og respektere det. (...) Klatrere får en god følelse av å flytte grenser og utvikler utholdenhet, tålmodighet og det å arbeide under stress og frykt. Mot kan læres, eller at man på en måte blir herre over frykten. (...) Det er lett å bli påvirket av artikler som står i avisene a la «Dæven, dauer jeg?!» Det er viktig å ikke gjøre seg tøffere enn det en er. Det er rett og slett dumt å være en dødsromantiker.»

Sanne ord. Fugelli lanserer forøvrig et nytt navn på et kjært, lite klatreredskap; nøttepirken. Fra nå av heter det nøtteknekker!

17 e) BRV mellom stive permer

I nasjonallitteraturen er bratte Rogaland heller magert representert. Det dreier seg om et par turistforeningsårbøker, Fjellsport 1983 og Jon Gangdals håndbok om klatring med fører. Så vidt Jubileumsblekka har brakt på det rene.

Første gang BRV markerte seg mellom to permer var i Stavanger Turistforenings årbok fra 1981. Mike Blenkinsop pryder en helside i farger i en artikkel om Bre- og klatregruppen i Turistforeningen. Nils Engelstad er fotograf. Artikkelforfatter Åsmund Sirevåg opplyser at *«innen 1 times kjøring fra Stavanger er det åpnet 8-10 store klatrefelt. (...) Denne aktiviteten har skjedd ved klatrekomiteen BRV (Bratte Rogalands Venner).»*

To år senere kom årboken «Lysefjorden». Her blir BRV tilgodesett med egen artikkel. «Fjellklatring ved Lysebotn» er viet to sider med totalt fire bilder. Opphavsmann: Nils Engelstad. Teksten omhandler blant annet rutene like over hustakene i Lysebotn, ruter som så vidt vites ikke er repetert siden.

Samme år kom Norsk Tindeklubbs 75-års jubileumsbok «Norsk Fjellsport» ut. Her er Rogaland presentert over åtte sider med tre fargebilder pluss kart. Hvem andre enn Nils Engelstad står bak «Klippet på Rogaland»? Han tar for seg Kjerag-massivet og formidler livfulle skildringer av smellene og lysglintene - naturfenomenet Kjerag er kjent for. Engelstad forteller om en to-ukers drømmeferie sammen med Bjarne Schmidt, Mike Blenkinsop og Richard Thomas i Lysefjorden:

«Lysediagonalen ga mersmak. Nye turer rett opp for bebyggelsen i Lysebotn og i en sidedal på nordsiden av fjorden fulgte. Men vi glemte ikke det slaraffenlivet som fristelsene i og ved Lysebotn innbød til i tillegg: morellfråtsing, iskremturer til kjøpmannen, ølturer over engen bort til en avkjølende elv, fiske og bading i fjorden. Jeg har små forhåpninger om å komme nærmere paradiset.»

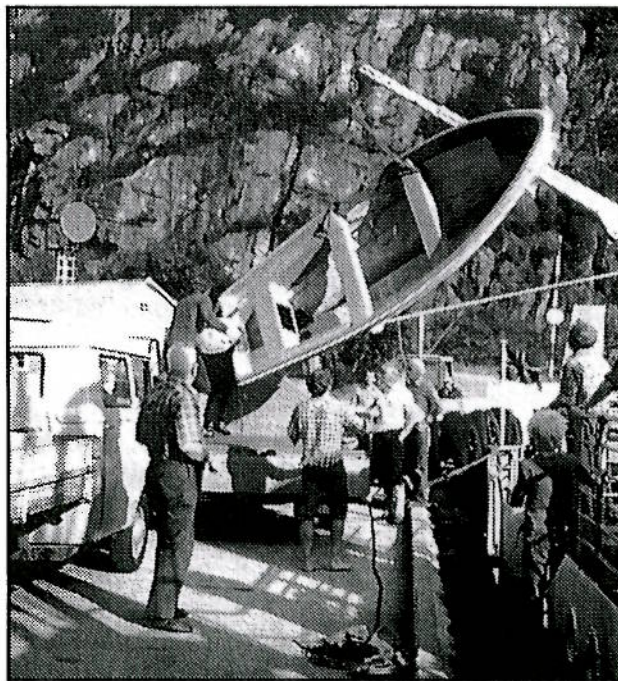
Avslutningsprosjektet deres ble det første forsøket på Vestlig Bastion. 600 meter opp i veggen var karene i gang med det loddrette rennepartiet som Littlejohn & co

senere omgikk ved å traversere. Men Engelstad & co oppdaget samtidig at den lånte lett båten lå og slo mot svaberget nede ved fjorden. Den offisielle versjonen av historien sier at alle fire snudde for å redde lett båten. Den uoffisielle at det var stemning blant noen av deltakerne for å fortsette, men at det var vanskelig for alle å akseptere at noen fikk fortsette, mens andre snudde.

Engelstad skriver videre:

«Vi hadde prestert det utrolige: skipbrudne, ikke sjøfolk, men fjellklatrere; ikke på en øy, men på fastland; ikke på kysten, men 60 km inne i landet; ikke på et trafikkert sted, men på en strekning hvor rutebåten bare passerer annenhver dag, (...) Og det gjorde den akkurat da!»

Rutebåten stanset 20-30 meter fra land. Redningen ble et klatretau som ble kastet over til mannskapet på ferja:

BRV-historiens mest berømte båt heises i land i Lysebotn etter forlis mot Kjerags sva. (Foto: John Fivelsdal)

«På signal kuttet Bjarne og jeg tauene båten hang i, samtidig begynte mannskapet å hale det de var gode for. Vannet fosset inn gjennom hullene i siden. Sakte nærmet vi oss (M/S) Lysefjords side, raskt nærmet vi oss Lysefjordens bunn.»

Men det holdt akkurat, gutta ble reddet og BRV fikk en god historie. Resten av artikkelen er viet de andre «klatrbare godbitene» i Rogaland. Engelstad noterer at BRV sommeren 1982 kan notere seg 80 ruter, de aller fleste på over fire taulengder! Foruten Lysefjord, var Espedal, Gyadal, Dirdal og Hunnedal de hotte stedene på begynnelsen av 80-tallet. Ifølge Nils Engelstad.

Som en kuriositet kan det nevnes at det i BRV-rapporten i Norklatt 24 heter følgende:

«Fra en forholdsvis objektiv synsvinkel vil vi bekrefte at det som måtte smake av Rogaland-reklame i den se- og lesverdige Tindeklub-boka både er sannferdig og berettiget.»

Aner vi komplekser?

I 1992 handlet Den Norske Turistforening sin årbok om Ryfylke- og Setesdalsheiene. Årbok-redaksjonen i Stavanger bestilte artikkel om klatring fra Bratte Rogalands Venner. Sindre Bø ble satt til oppgaven, og han flesket til med store ord og uhemmet skryt av «Klatrernes Klondyke»: Rogaland! Pliktskyldigst ble også Setesdalen nevnt, men ingen skulle være i tvil om at det var Tau, Dirdal, Kjerag, Bergsagel, Oltedal og de andre Rogalands-feltene det handlet om! Om Dale heter det for eksempel: *«Regnet for å være av høyere kvalitet enn Kolsåstoppen. I England ville det vært kø døgnet rundt på denne veggen, blir det sagt...»*

Jon Gangdals bok «Fjellklatring» med utvalgte førere skulle være mer «objektiv» i så måte. Her har forfatteren valgt ut Skeisfjell, Tauveggen og Kjerag som representative klatreområder fra bratte Rogaland, trolig med hjelp av Nils Engelstad (han har levert bildene).

Gangdal har valgt å se bort i fra boltecragene. OK. Men at han overser Dirdalsveggen er ubegripelig, og må bunne i mis-informasjon. Gangdal gjør videre et poeng ut av at «Bratte Rogalands Venner synes at Rogaland er undervurdert som klatrefylke.» Han mener noe av årsaken kan være at den lokale klatreføreren har vært lite tilgjengelig. Det stemmer sikkert. Men det har også med status å gjøre. «Rogaland» lyder ikke som «Romsdal» i norske klatrerør. «Kjerag» ikke som «Trollveggen». (Skjønt kanskje etter sommeren 1995?)

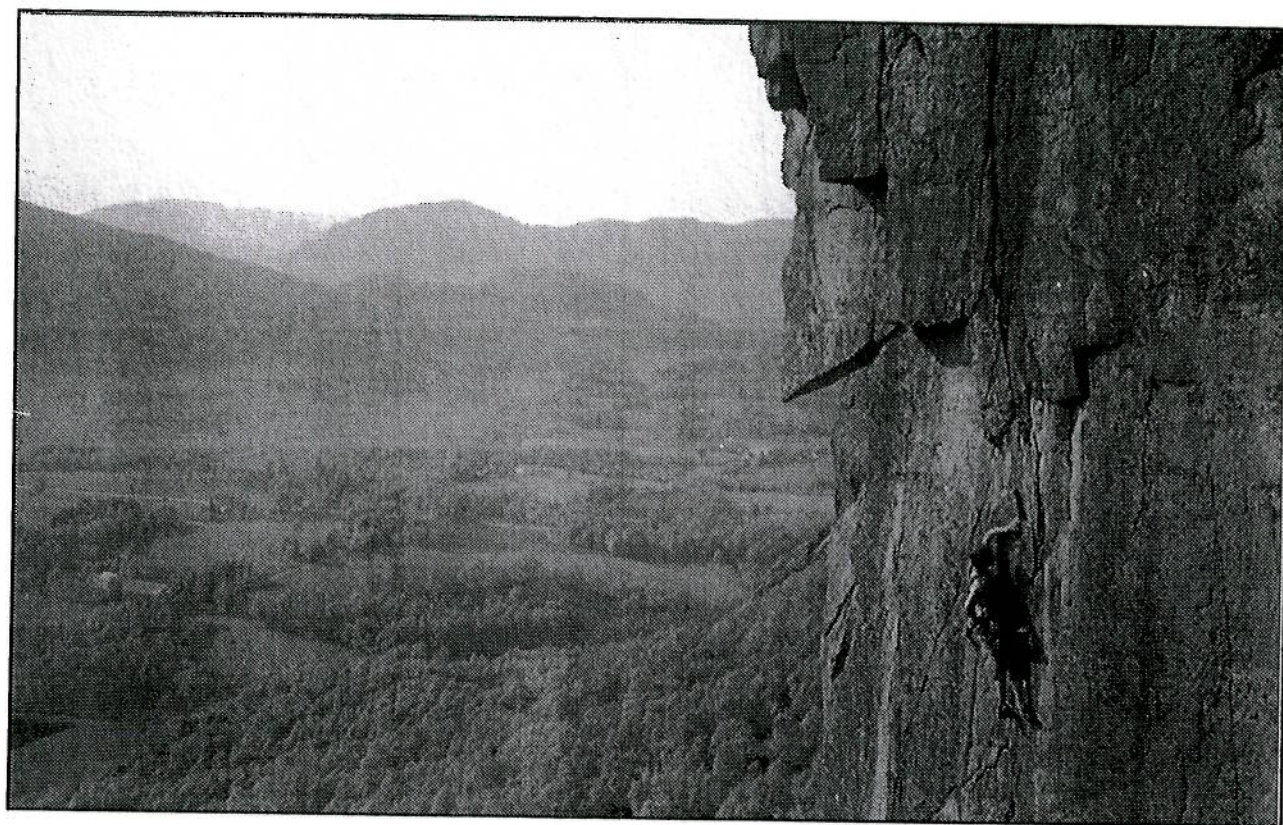
Dermed blir vi rogalandinger gående nokså alene her nede blant all den fine granitten. Bortskjemte og fornøyde. Ta vekk anmarsjen og de mindre fine taulengdene på Romsdals-klassikeren Sydpillaren på Mongejura («Romsdals fineste rute» ifølge en Aak-instruktør), og du sitter igjen med Tauveggen. Storveggsfølelsen er mindre, men klatringen på de fineste taulengdene desto mer delikat.

Jo, vi har slått oss sjøl på brystet og ropt høyt om bratte Rogaland. Men ikke uten grunn. Dessuten kommer det nok an på hvem som roper. Nils Engelstad møtte aldri Janteloven da han lovpriste Rogalands klatremuligheter.

At vi senere gjennom Norklatt på forsiktige måter er blidt bedt om ikke å komme her og komme her, får vi ta med det det er verd: En klype salt. De som kommer hit, skal vi ta vel imot.

Forøvrig kan vi jo fortsette å klatre på egenhånd og forbeholde bratte Rogaland for oss selv. He-he.

ARE BJØRNSGAARD - NAVNLOST RISS, TENGESDAL, (FOTO: TERJE ORMSETH OLSEN)

FIRMAENE OG INSTITUSJONENE PÅ SIDENE SOM FØLGER ØNSKER BRATTE
ROGALANDS VENNER TIL LYKKE MED 15-ÅRS JUBILEET. DE HAR STØTTET
UTGIVELSEN AV ANNALENE ØKONOMISK.

**- nyttig
hver
dag**

?

Hovedkontor
Lars Oftedals Hus
Postboks 229
4001 Stavanger
Tlf. 51 50 00 00
Telefax 51 89 32 23
Telefax red. 51 89 30 05

Stavanger Turistforening

Besøksadresse:
Prestegårdsparken,
Kannik

Postadresse:
Postboks 239,
4001 Stavanger

Telefon: 51 52 75 00
Teletax: 51 52 81 10
Teletax: 51 53 20 44

DET BESTE UTVALGET TIL KLIPPE, IS OG BRE

Forretningen for klatre- og fjellentusiaster siden 1972.

Bergjelandsgt. 35, 4012 Stavanger

Tel 51 89 40 04. Fax 51 89 14 33

KLATRESENTER I TÅRNGALLERIET

Ut i Naturen GRATULERER BRV
MED 15-ÅRS JUBILEET. SAMTIDIG VIL
VI BENYTTE ANLEDNINGEN TIL Å
ØNSKE ALLE VELKOMMEN TIL NY
BUTIKK, BULDREROM OG

KLATRETÅRN I TÅRNGALLERIET

Klatre- og padlesenter tlf. 51 89 29 80 - fax 51 56 19 96

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

GRATULERER MED JUBILEET, BRV!

- og velkommen inn til fortsatt hyggelig handel. Vi satser videre på et bredt utvalg av klatre- og friluftsutstyr, og skaffer deg det du trenger.

Hilsen

PAUL HETLAND AS

Erling Skjalgsonsgt. 5 - 4300 Sandnes
Telefon 51 66 12 67 - Telefax 51 66 14 05

Sportsbutikken i Sandnes

 INTERSPORT®

ARNE HIDLE & CO A.S.

1935-1995

- FEIRER 60 ÅR SOM LEDENDE LEVERANDØR AV KLÆR OG UTSTYR TIL
FRILUFTSFOLK I ROGALAND.

*VI GRATULERER BRATTE ROGALANDS VENNER MED SINE 15 OG ØNSKER
LYKKE TIL VIDERE!*

Norsk Tindeklub
(NTK) ble stiftet i 1908
og er landets mest
tradisjonsrike alpine
tindeklubb. Klubbens

formål er å representere god tindesport og virke for en riktig utvikling
av denne, fremme mest mulig sporløs ferdsel i naturen og ivareta
medlemmenes interesser. NTK viderefører tradisjoner og bidrar som
pådriver i utviklingen av tindesporten ved bruk av ressurser på felles
oppgaver for fjellsportmiljøet. NTKs medlemmer er fjellklatrere med
erfaring og kompetanse innen alpin- og tindesport.

BRV TAKKER SINE ØVRIGE HOVEDSPONSORER OG HÅPER PÅ GODT SAMARBEID
OGSÅ I FRAMTIDEN:

MEDLEMMENE, GENERAL, DAIMLER BENZ, TROIKA LAPHROIGH, BHAN TAI,
HILTI, GUD, ROGALANDET - OG STATOIL.